

זקנים בצל המלחמה

נתניה

אוקטובר 2025

ד"ר אלה אוסטרובסקי ברמן, ד"ר שירלי רזניצקי, נועם
דוידוביץ', גלעד הדס

רקע - הנחות עבודה לסקר

חלוקת מענים יעילה (בעולם של משאבים מוגבלים) | **דורשת תיעדוף** | נכון בשגרה ואף יותר בחירום

פרמטרים לתיעדוף אוכלוסייה | מה כואב? האם המצב החמיר? האם מסתדר לבד?

מפת המדדים רלוונטית **מתמיד** | מצפן לבחינת הסיכונים בבריאות, תפקוד, מצב כלכלי, חברתי-רגשי (בהתאמה למצב)

לא לוותר על מניעה | להציג את כל הרצף כולל הזקנים ה"חזקים" שחשוב למנף

הרזולוציה הרלוונטית של נתונים **תומכי קבלת החלטות** | זירת הרשות המקומית (כללי/שכונות/רחובות)

מטרת המחקר

לבחון את מצב הזקנים במגוון תחומי חיים ואת השינויים שחלו במצבם בעקבות מלחמת חרבות ברזל

שיטת המחקר

סקר בשתי פעימות בקרב בני 60+ מ-13 יישובים:

2. פעימה שנייה:
קריית ביאליק, מ"א עמק יזרעאל, שפרעם,
בת ים, ירושלים, בית שמש, באר שבע,
אופקים, קריית מלאכי, אשקלון
*150-250 זקנים בכל יישוב
הנתונים נאספו במהלך חודשים מאי –
ספטמבר 2024

1. פעימה ראשונה:
אשדוד, תל אביב, נתניה
*כ-250 זקנים בכל יישוב
הנתונים נאספו במהלך חודשים
דצמבר 2023 – פברואר 2024

מיקוד הסקר: מדדי הזדקנות מיטבית, זיהוי מצבי פגיעות והחמרה, רשתות תמיכה

תמונת מצב זקנים

מדדי
"עלי"

מצב כלכלי

עמידה בהוצאות חודשיות

מצב חברתי-רגשי

חוסן אישי
בדידות
תחושת ביטחון

מצב בריאות

מצב בריאות סובייקטיבי
דיכאון (PHQ2)
מוגבלות ותפקוד יום-יומי

מדדים
מנבאים

מוכנות כלכלית

תעסוקה

אורח חיים פעיל

פנאי
התנדבות
מיצוי זכויות
סדר יום משמעותי

אורח חיים בריא

יציאה מן הבית
פעילות גופנית
STRESS

ניהול בריאות

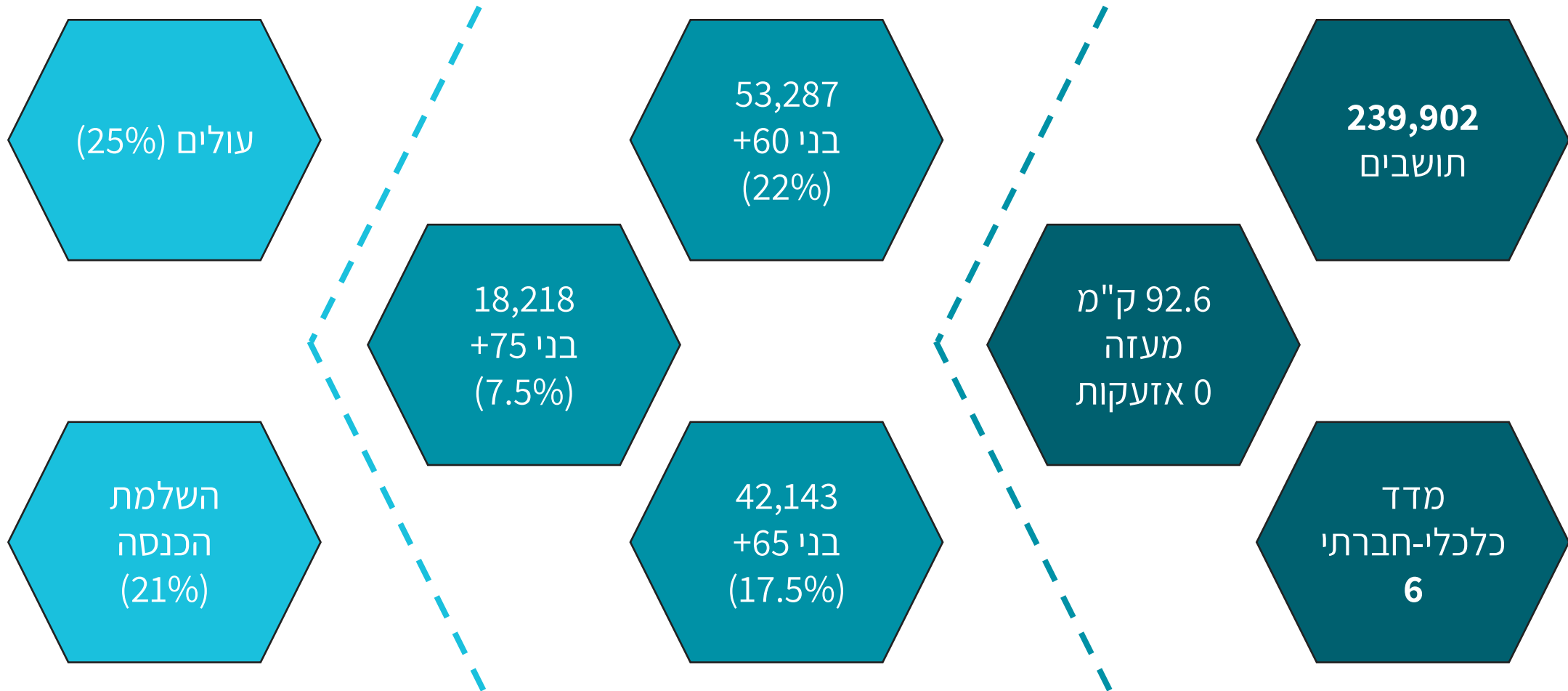
ויתור על שירותים
רפואיים ובדיקות שגרה

אוריינות דיגיטלית | ביצוע פעולות דיגיטליות בתחומי חיים שונים (עצמאית או עם עזרה)

רשת תמיכה בארבעה תחומי סיוע - כלכלי, רגשי, פיזי, מידע\עצה (הצורך בסיוע וזהות המסייע)

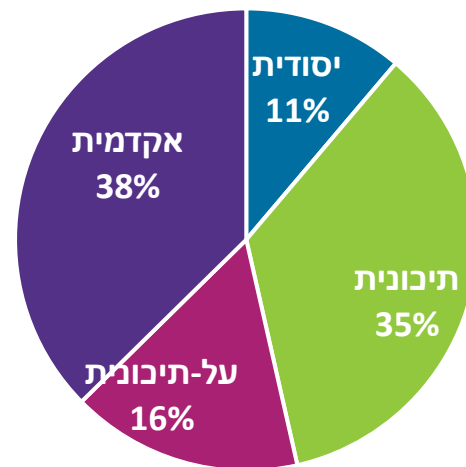
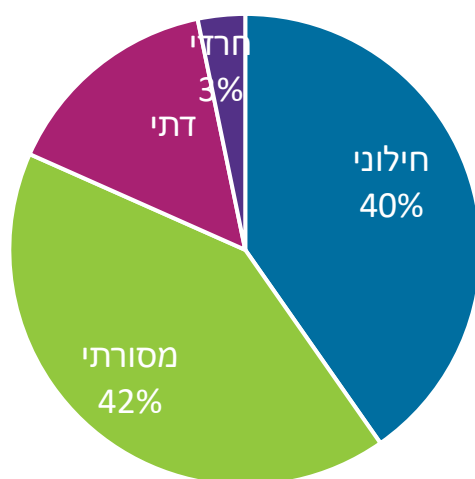
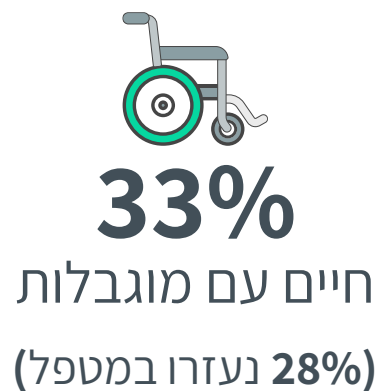
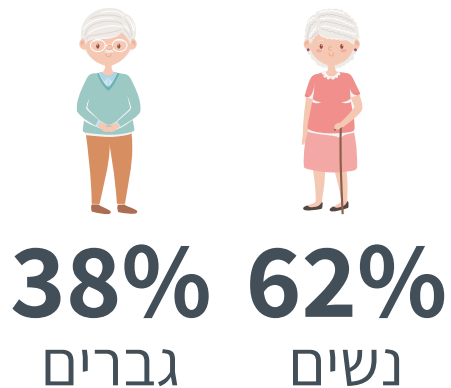
רקע: נתניה - דמוגרפיה

מקורות: מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל. (2023). בני +65 בישראל שנתון סטטיסטי; אתר הביטוח לאומי (סטטיסטיקה לפי יישובים)

רקע: מאפייני משיבים $N=280$ (באחוזים)

^א 9 משיבים סרבו למסור את גילם

נפגעים בעקבות המלחמה (באחוזים)

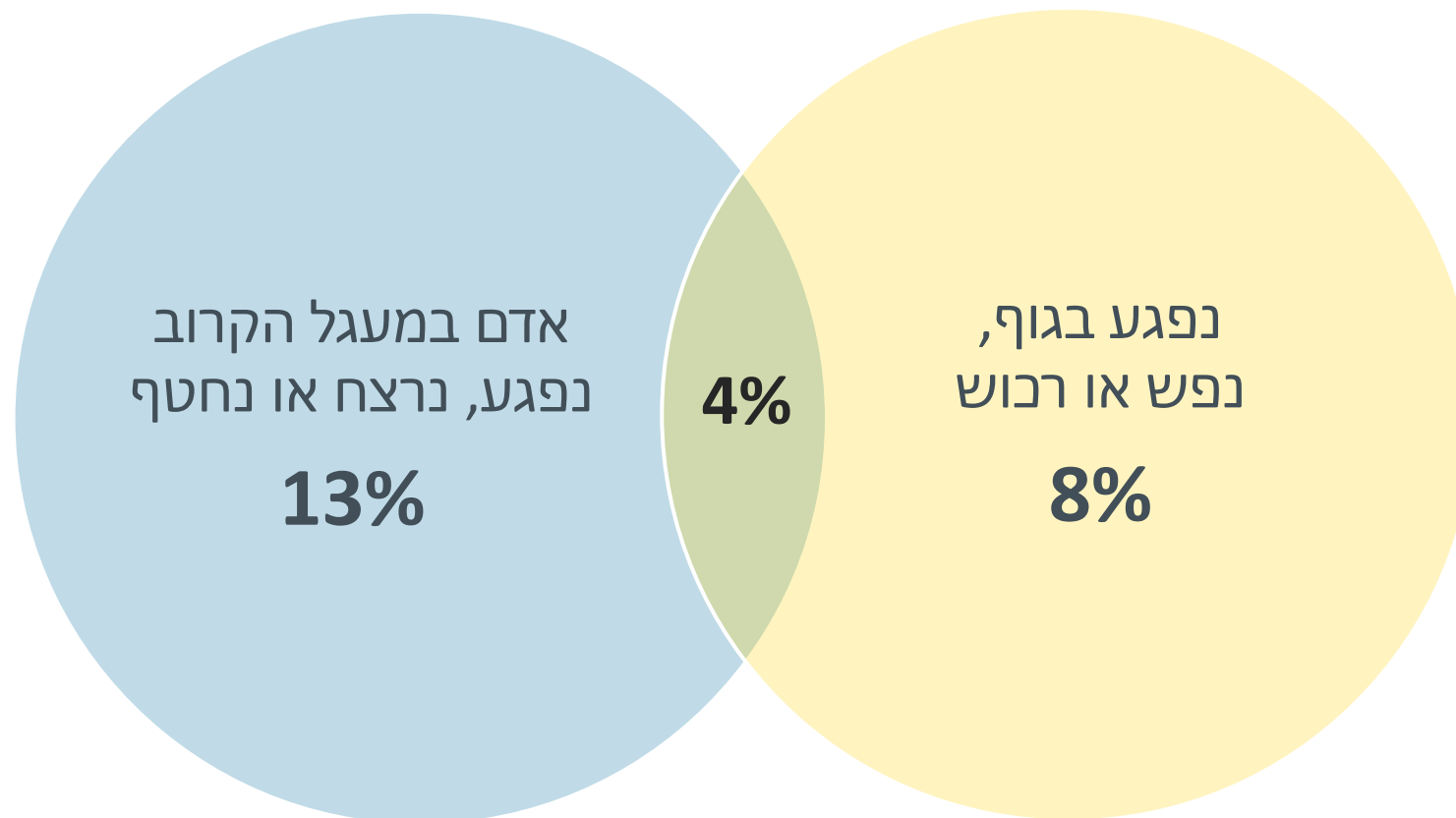
אדם במעגל הקרוב
נפגע, נרצח או נחטף

17%

נפגע בגוף,
נפש או רכוש

12%

25% נפגעו בעקבות המלחמה (באחוזים)

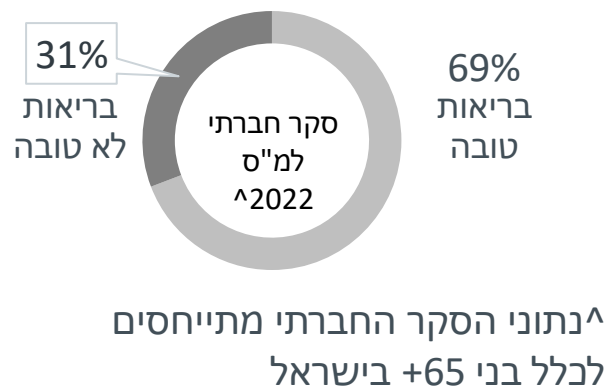

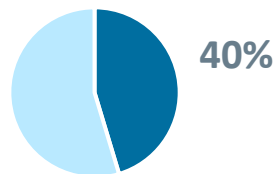
מצב בריאות סובייקטיבי (באחוזים)

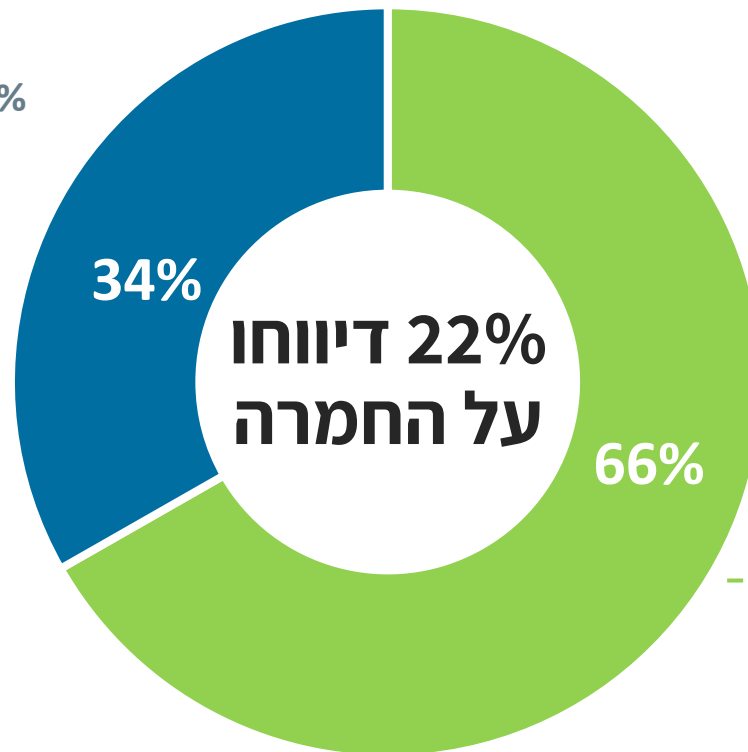
יותר בני 75+ סובלים מבריאות לא טובה: 43% לעומת 27% מבני 60-74
יותר זקנים שבריאותם לא טובה מזקנים שבריאותם טובה חוו החמרה
עקב מלחמה

החמרה במצב הבריאות

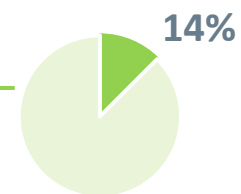

בריאות לא טובה

בריאות טובה

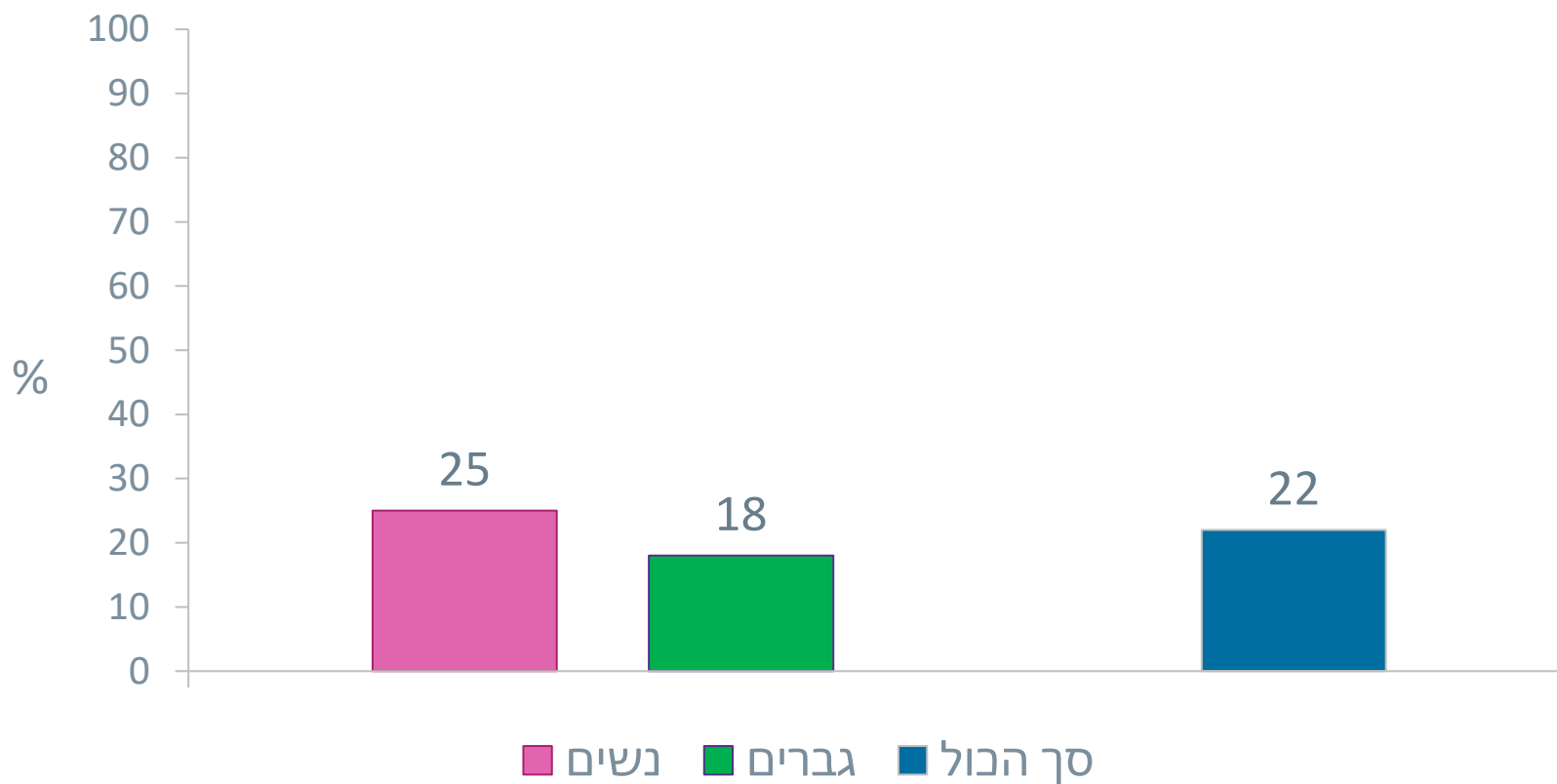
החמרה במצב הבריאות

החמרה במצב הבריאות (באחוזים)

יותר נשים חוו החמרה במצב הבריאות מאז המלחמה

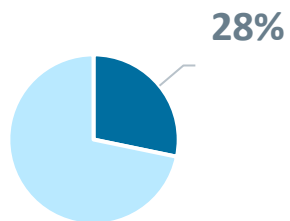
קושי בתפקוד היום-יומי (GALI) (באחוזים)

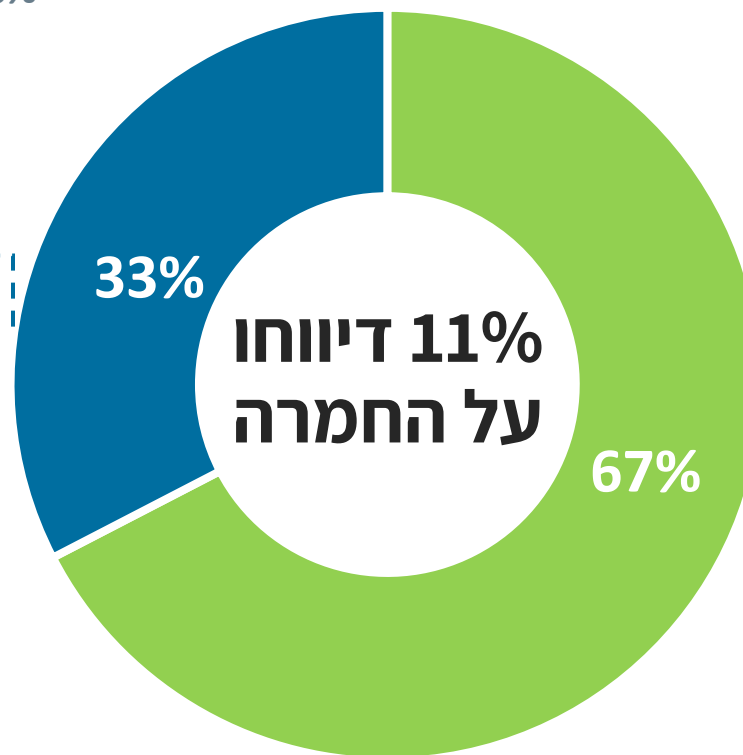
חוסן כלכלי
 מצב רגשי נפשי
 בריאות ותפקוד
 מוכנות כלכלית
 אורח חיים פעיל
 אורח חיים בריא
 ניהול בריאות
 אוריינות דיגיטלית

33% מבני 60+ ומעל 40% מקרב בני 75+ דיווחו על מוגבלות מוגבלים חוו יותר החמרה במצבם

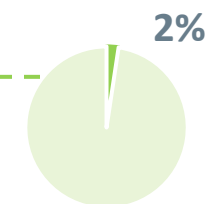
החמרה במוגבלות

ללא קושי בתפקוד

החמרה במוגבלות

עם קושי בתפקוד

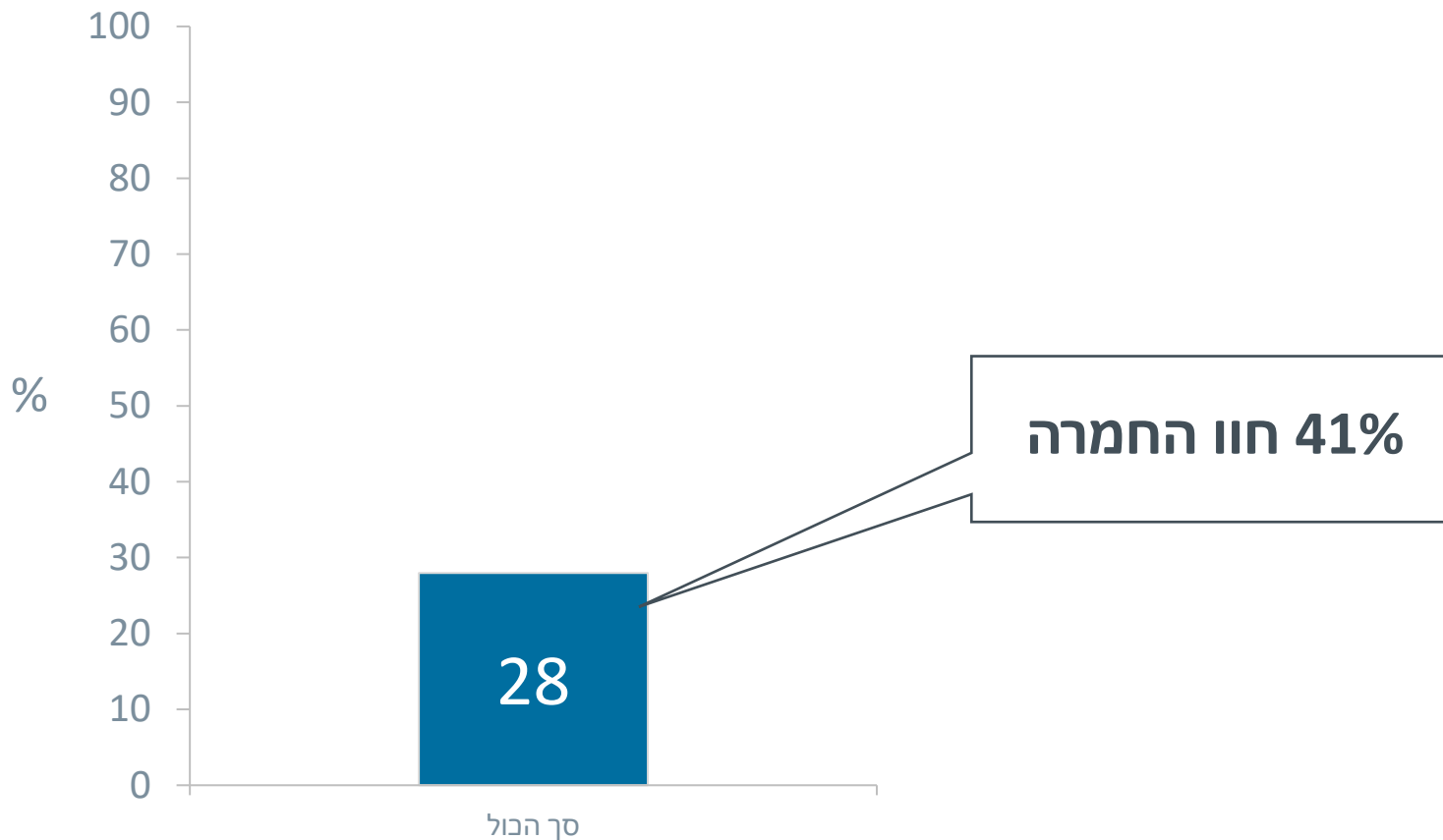

“סקר השייכות של זקני ישראל” שנערך על ידי מכון גאוקרטוגרפיה ומכון ERI בקרב בני 65+ בישראל

היעזרות במטפלת (באחוזים)

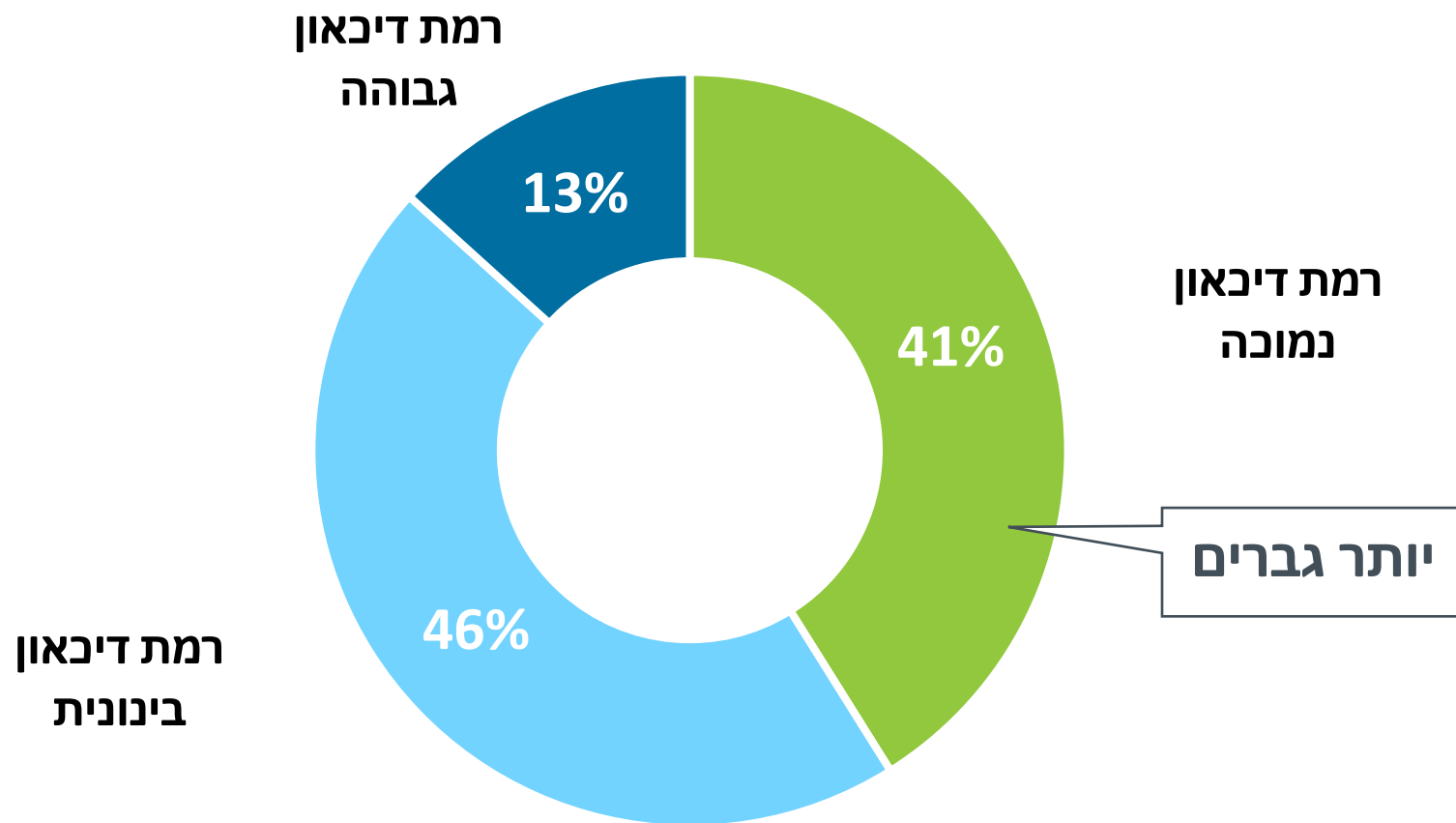
מקרב מי שדיווחו על קושי בתפקוד היום-יומי, 28% דיווחו על היעזרות במטפלת

PHQ2 - דיכאון (באחוזים)

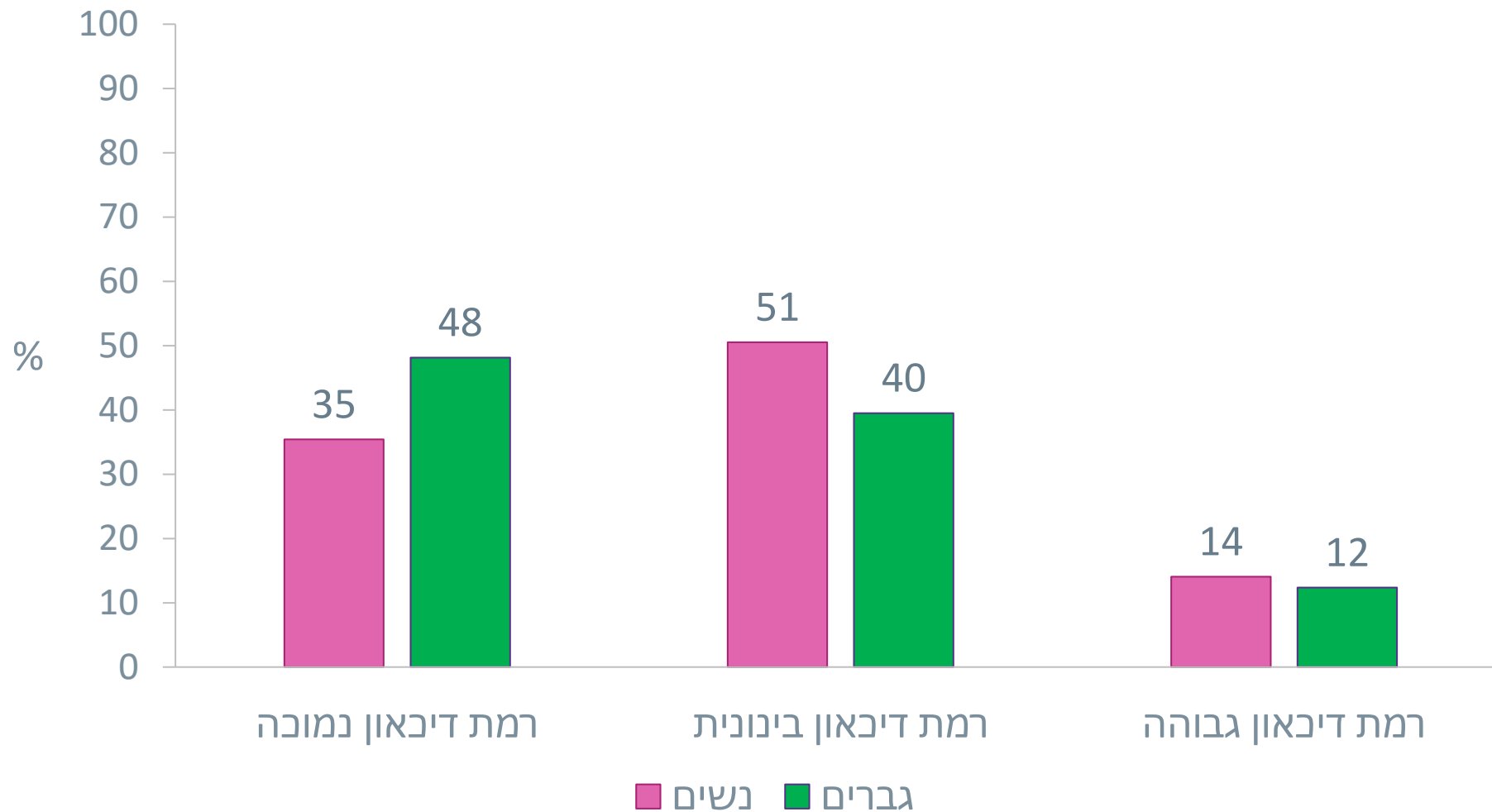
כמעט מחצית מן הגברים וכשליש מן הנשים דיווחו על רמת דיכאון נמוכה

PHQ2 - דיכאון (באחוזים)

בממוצע, גברים מדווחים על רמת דיכאון נמוכה יותר

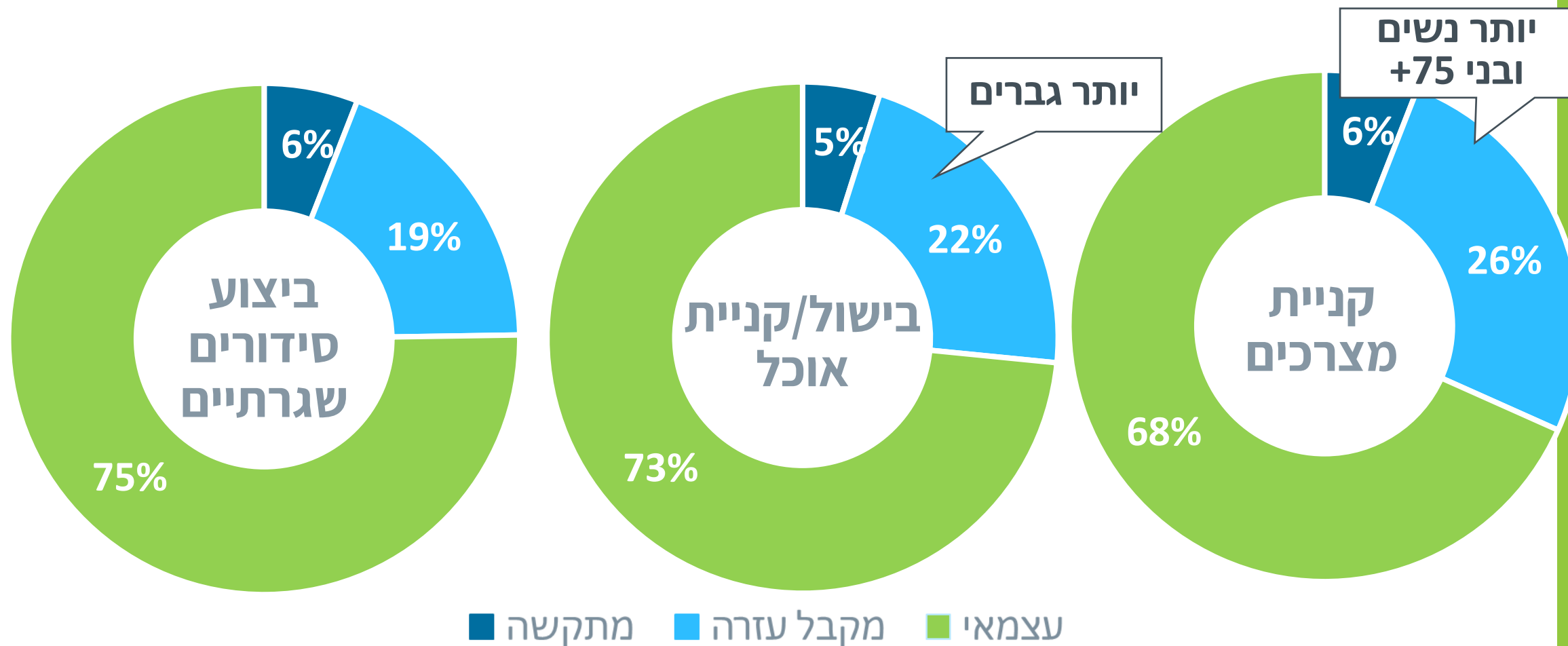

קיום פעולות שגרה (באחוזים)

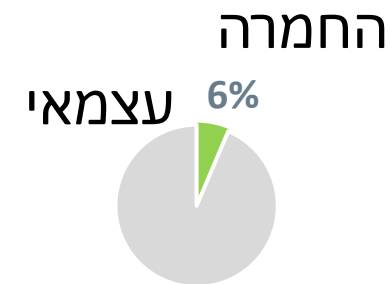
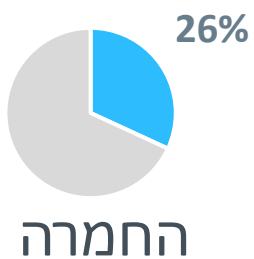
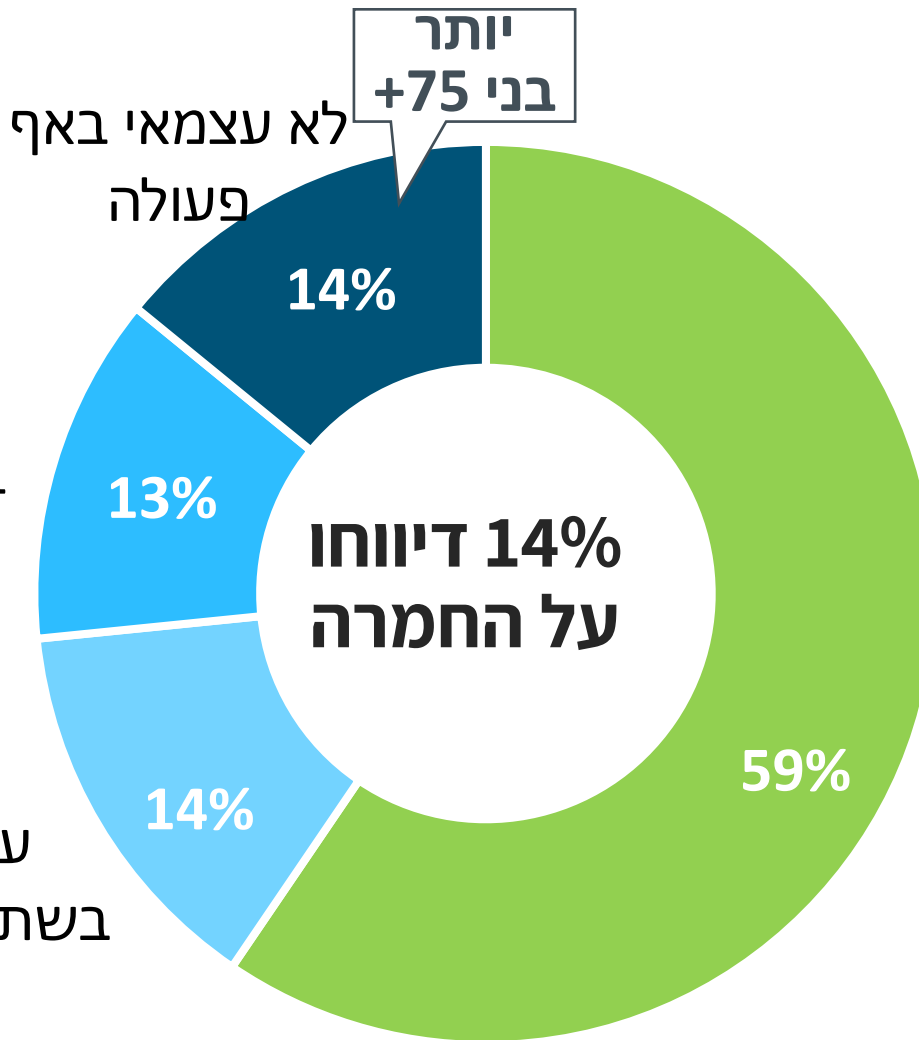
נשים יותר מגברים ובני +75 יותר מבני 60-74 מתקשים בביצוע סידורים שגרתיים, אך יותר בני +75 מבני 60-74 מקבלים עזרה

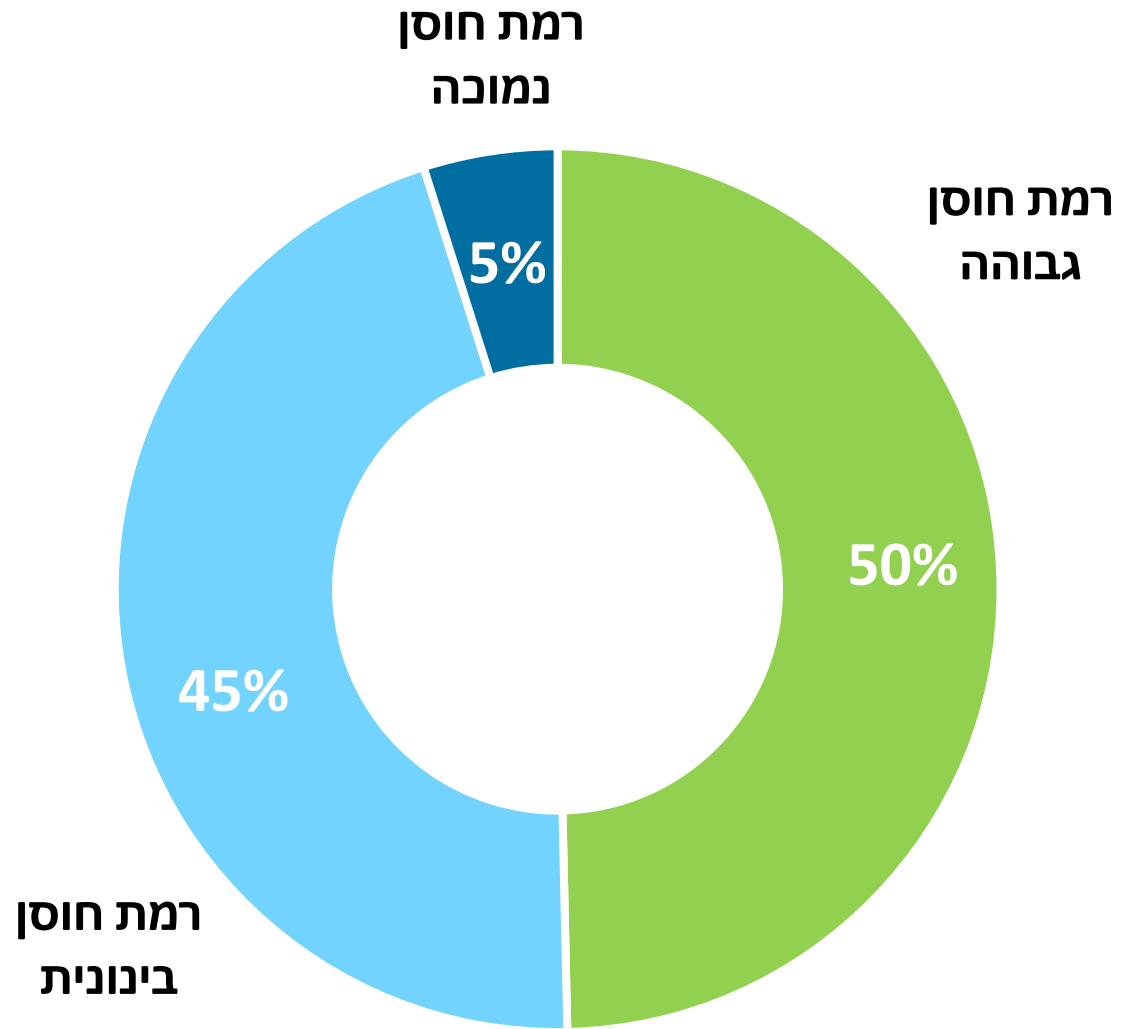
עצמאות בפעולות שגרה (באחוזים)

כמחצית מן הזקנים הלא עצמאיים חוו החמרה

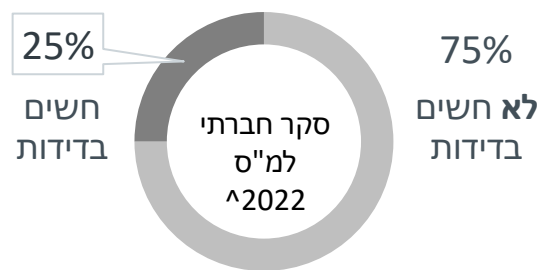

חוסן אישי (באחוזים)

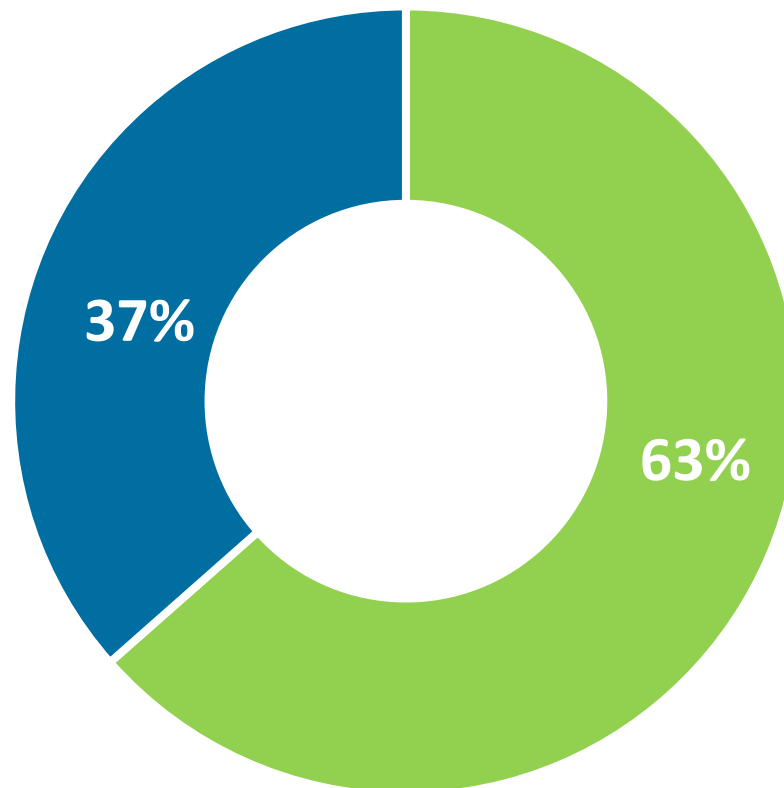

תחושת בדידות (באחוזים)

^נתוני הסקר החברתי מתייחסים לכלל בני 65+ בישראל

חשים בדידות לפעמים או לעיתים קרובות

לא חשים בדידות או לעיתים רחוקות

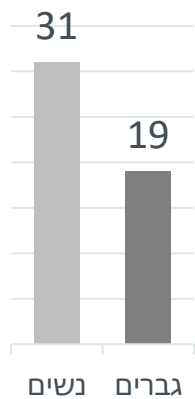

בדידות בקרב נשים (באחוזים)

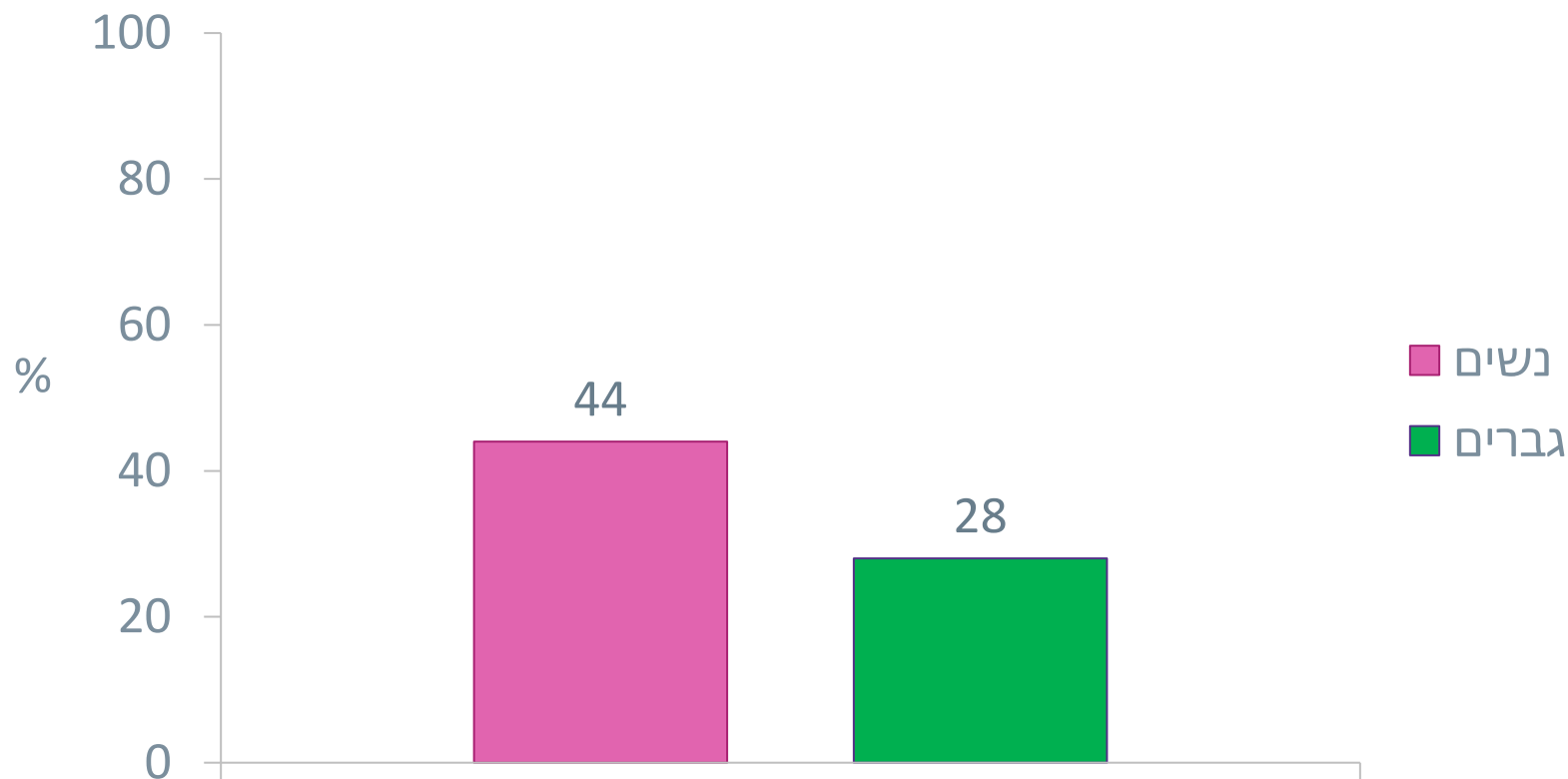
יותר נשים מגברים מדווחות על תחושת בדידות

סקר חברתי למ"ס
^2022

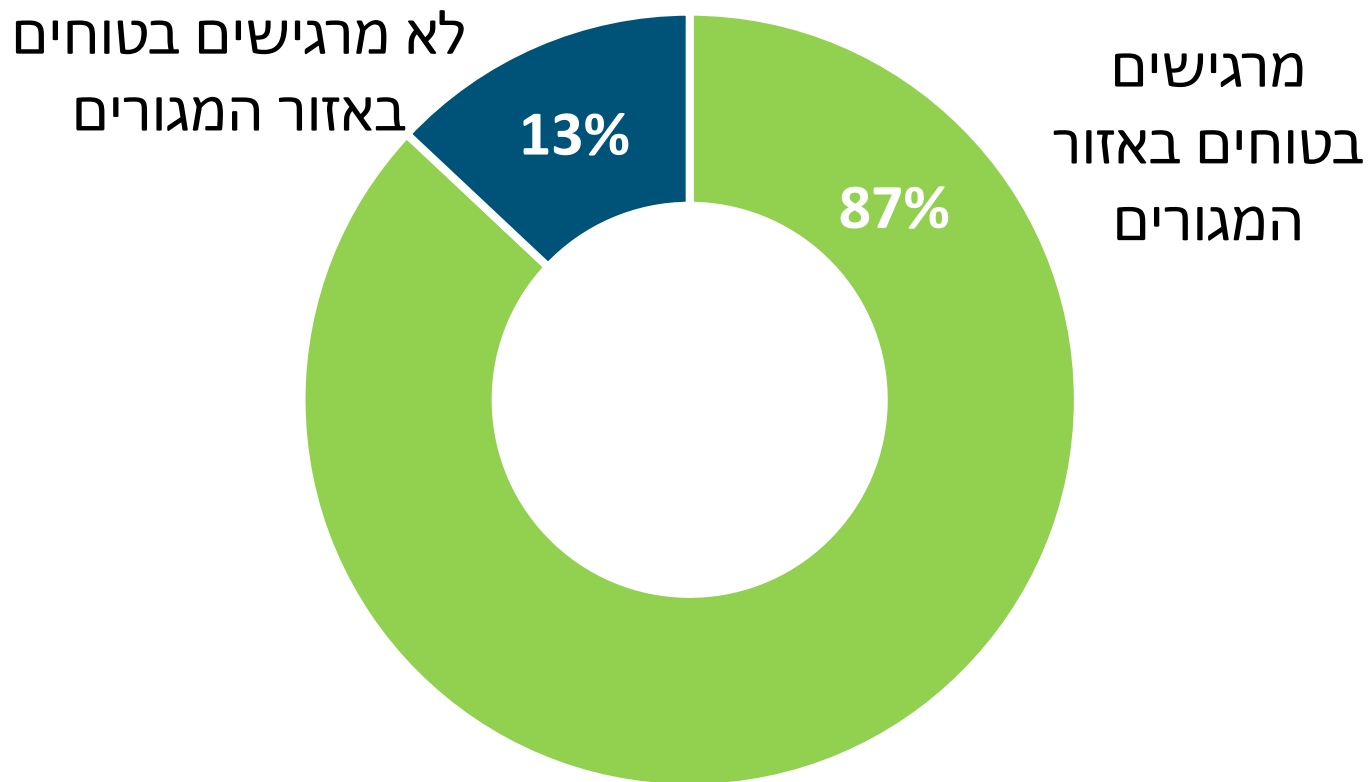
נתוני הסקר החברתי
מתייחסים לכלל בני 65+
בישראל

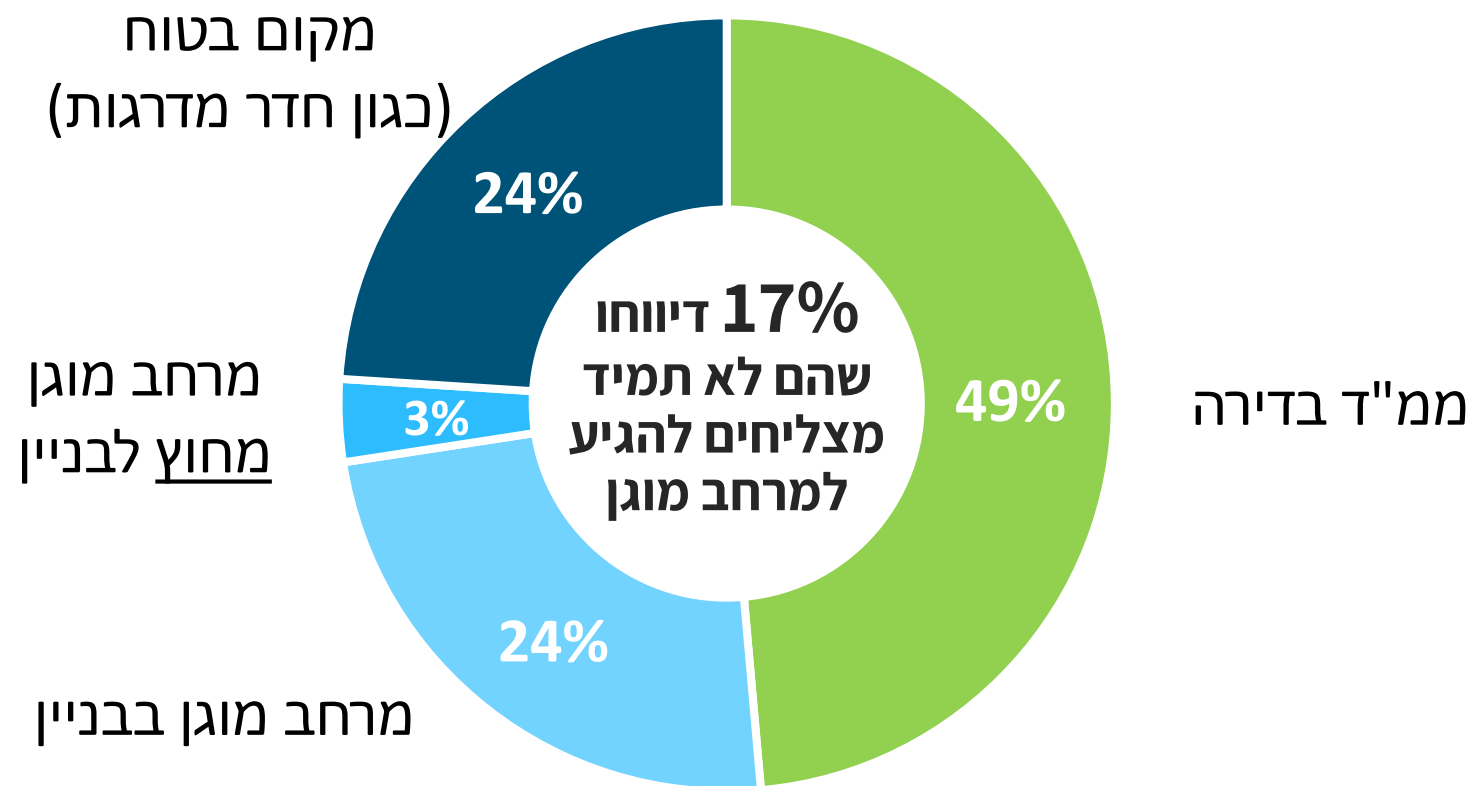
תחושת ביטחון (באחוזים)

נשים מרגישות יותר בטוחות מגברים (91% לעומת 81%)

תחושת ביטחון (באחוזים)

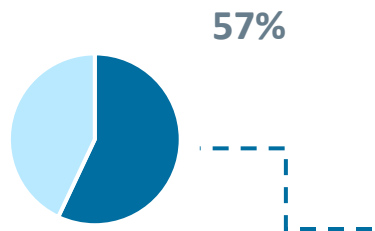

מצב כלכלי (באחוזים)

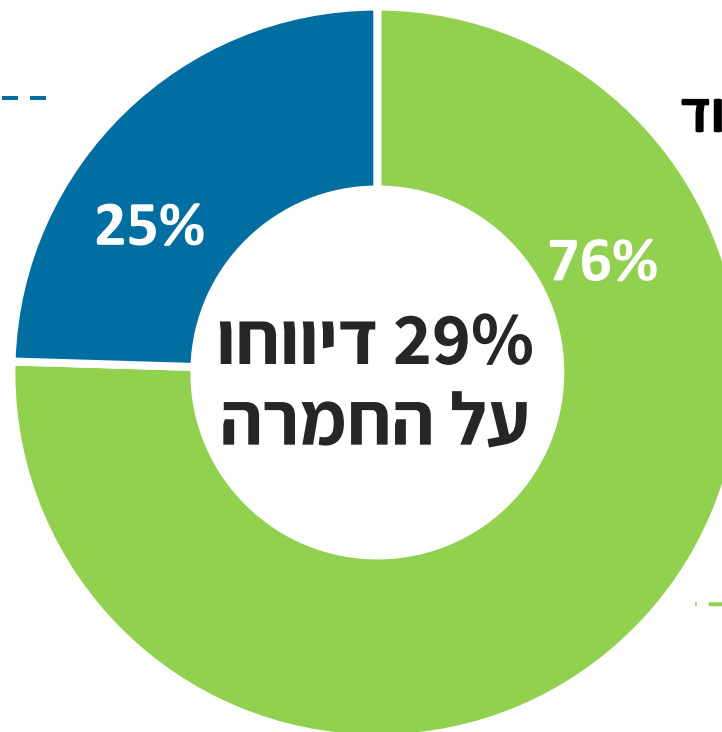

יותר ממחצית מן הזקנים שלא מצליחים לעמוד בהוצאות החודשיות חוו החמרה מאז המלחמה

החמרה במצב הכלכלי

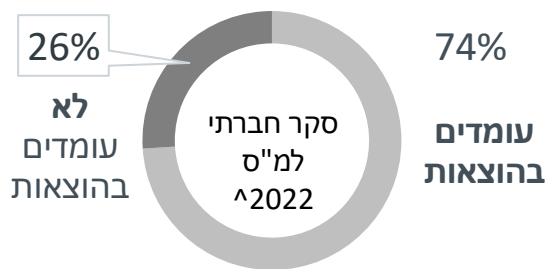

לא מצליחים לעמוד בהוצאות

מצליחים לעמוד בהוצאות

החמרה במצב הכלכלי

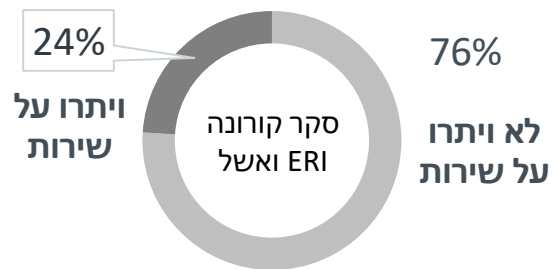
נתוני הסקר החברתי מתייחסים לכלל בני 65+ בישראל

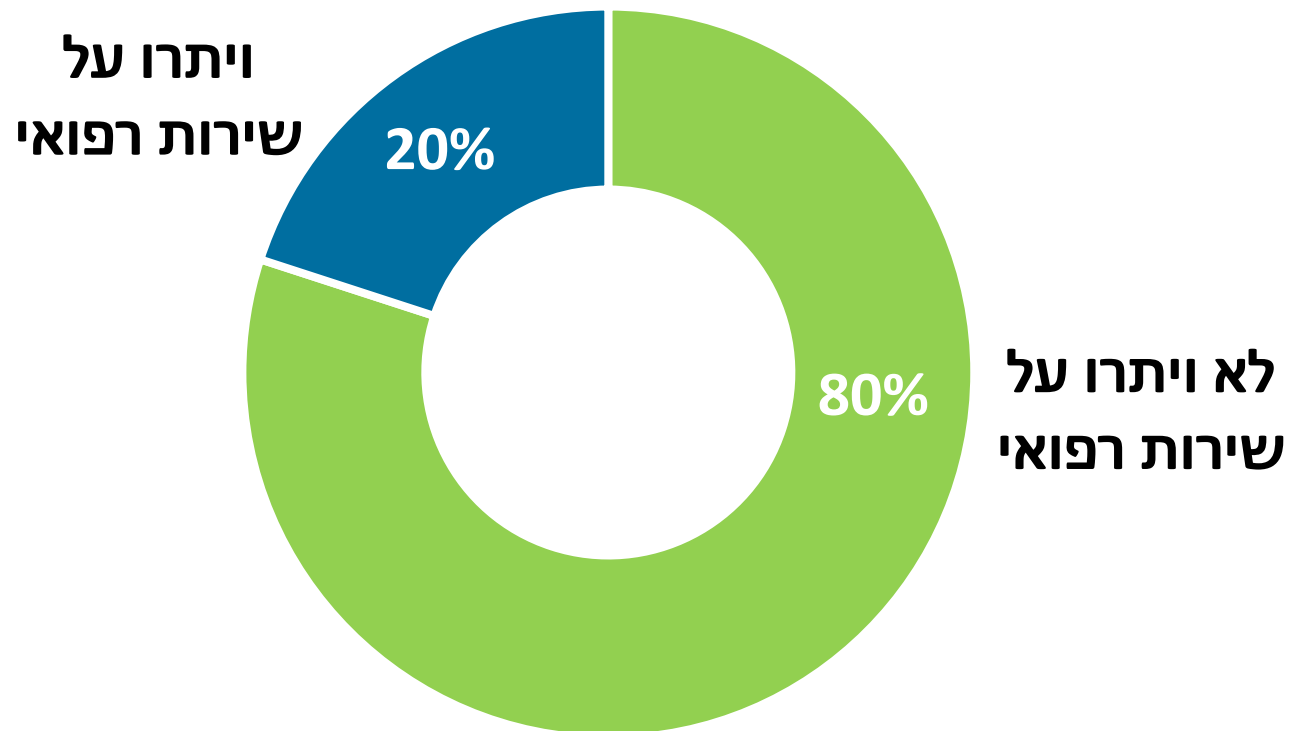
ויתור על שירותים רפואיים (באחוזים)

כחמישית מן הזקנים ויתרו על שירות רפואי מאז המלחמה

מקור: הדדקנות בימי קורונה – סקר השפעות הקורונה על בני 65+ בישראל (מכון ERI וג'וינט ישראל 2020-2021)

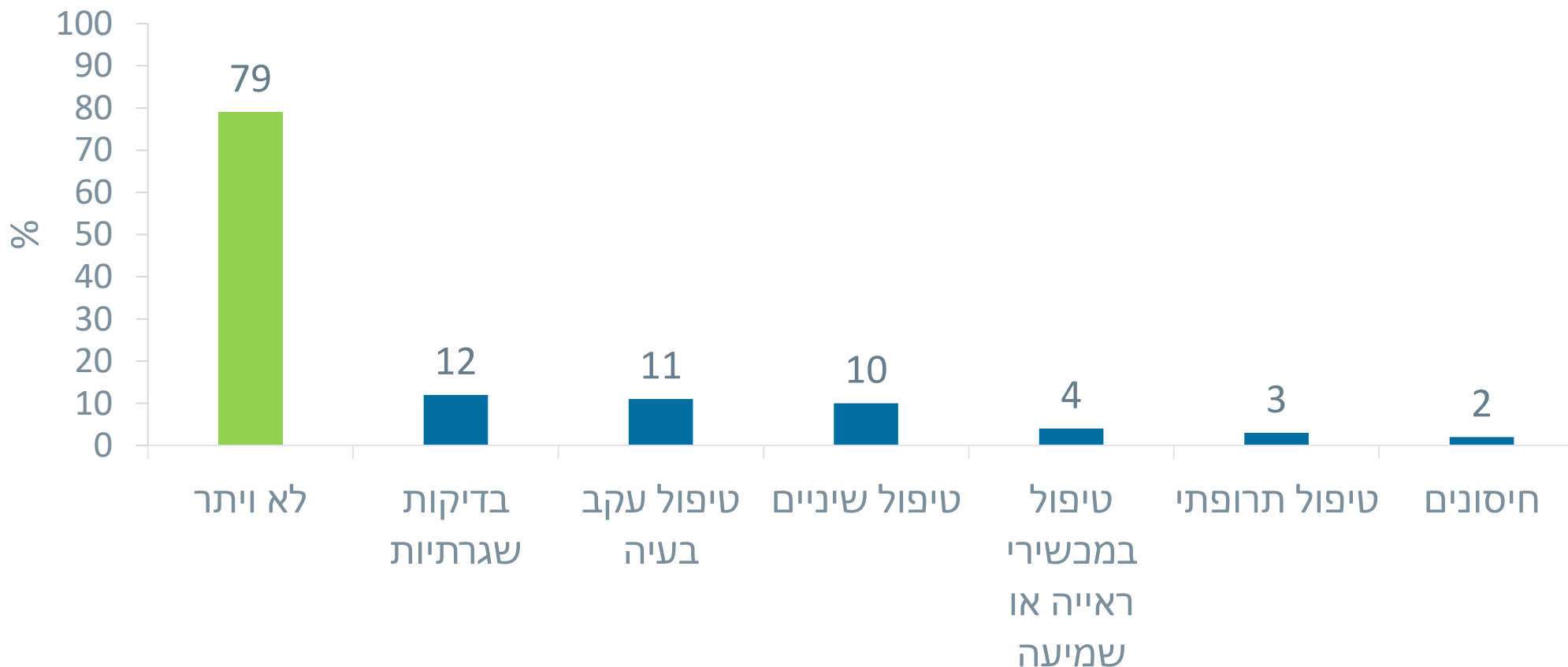

ויתור על שירותים רפואיים (באחוזים)

הסיבה הנפוצה ביותר לויתור על שירותים רפואיים היא העדר כוח או מצב רוח

חוסן כלכלי

מצב רגשי נפשי

בריאות ותפקוד

מוכנות כלכלית

אורח חיים פעיל

אורח חיים בריא

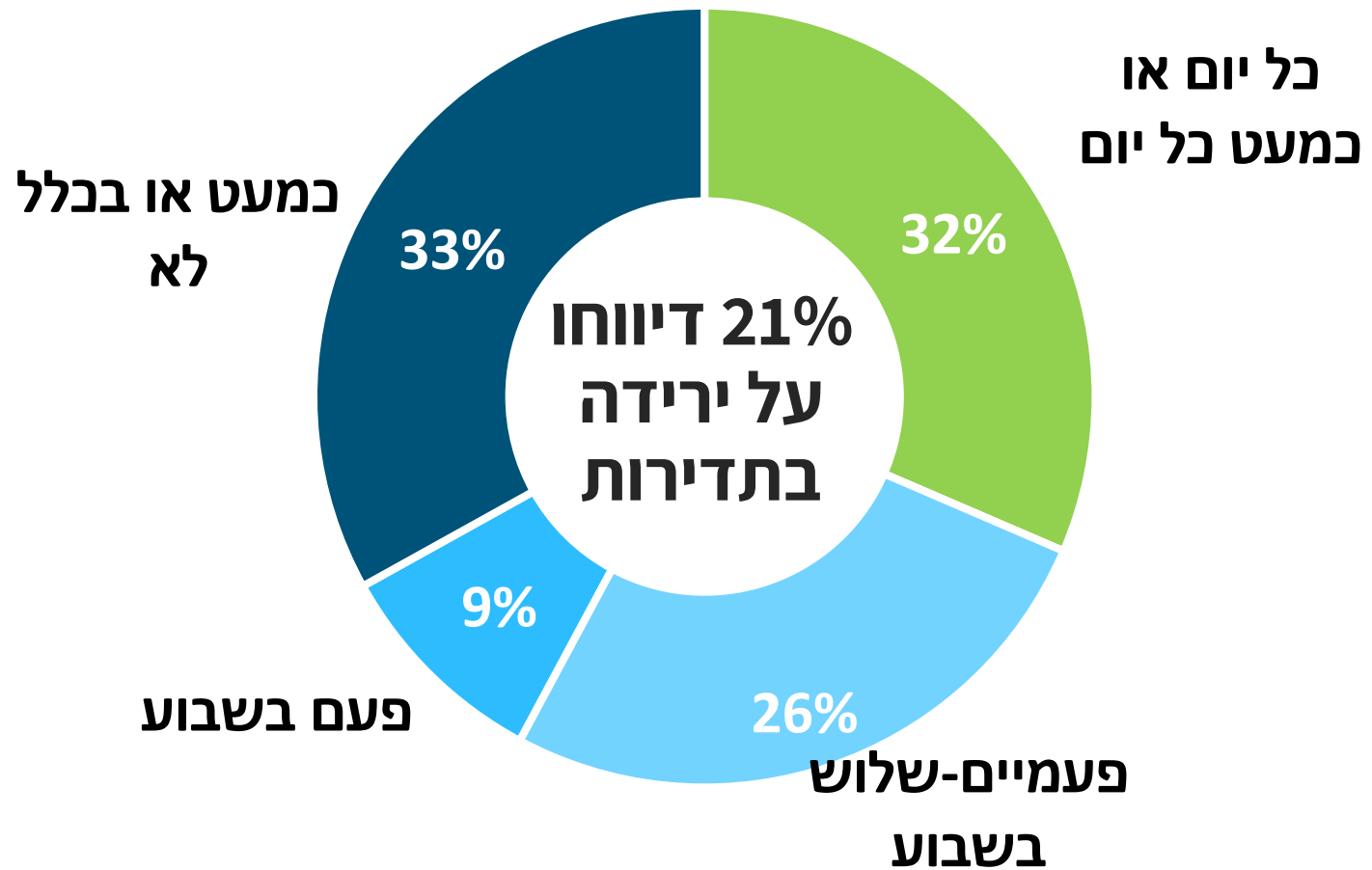
ניהול בריאות

אורינות דיגיטלית

פעילות גופנית (באחוזים)

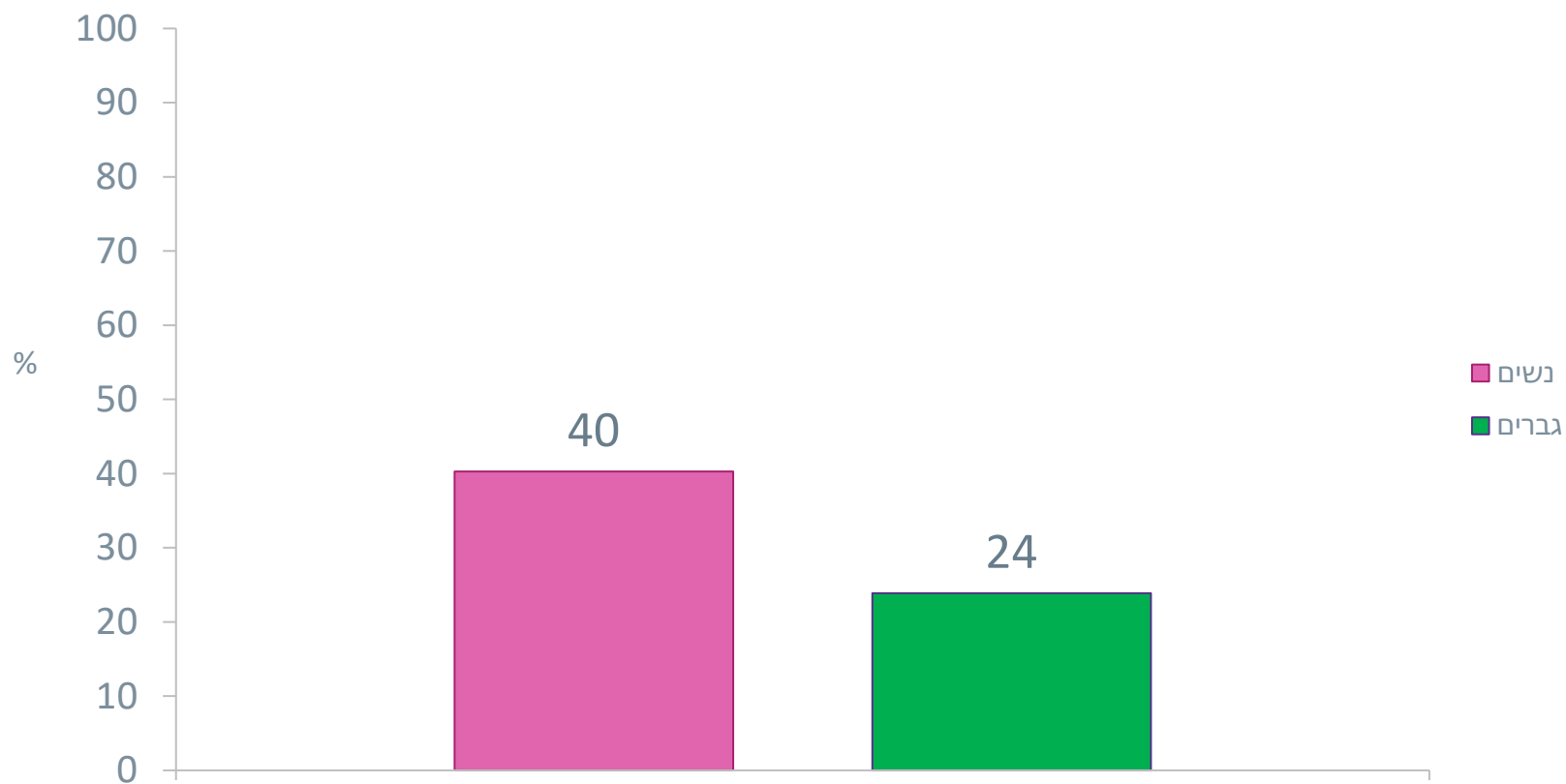
כמחצית מן הזקנים לא מבצעים פעילות גופנית בתדירות המומלצת

פעילות גופנית בקרב נשים (אחוזים)

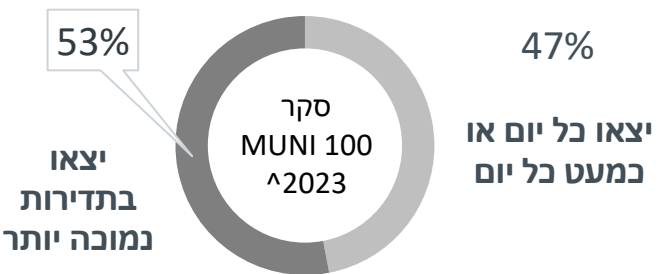
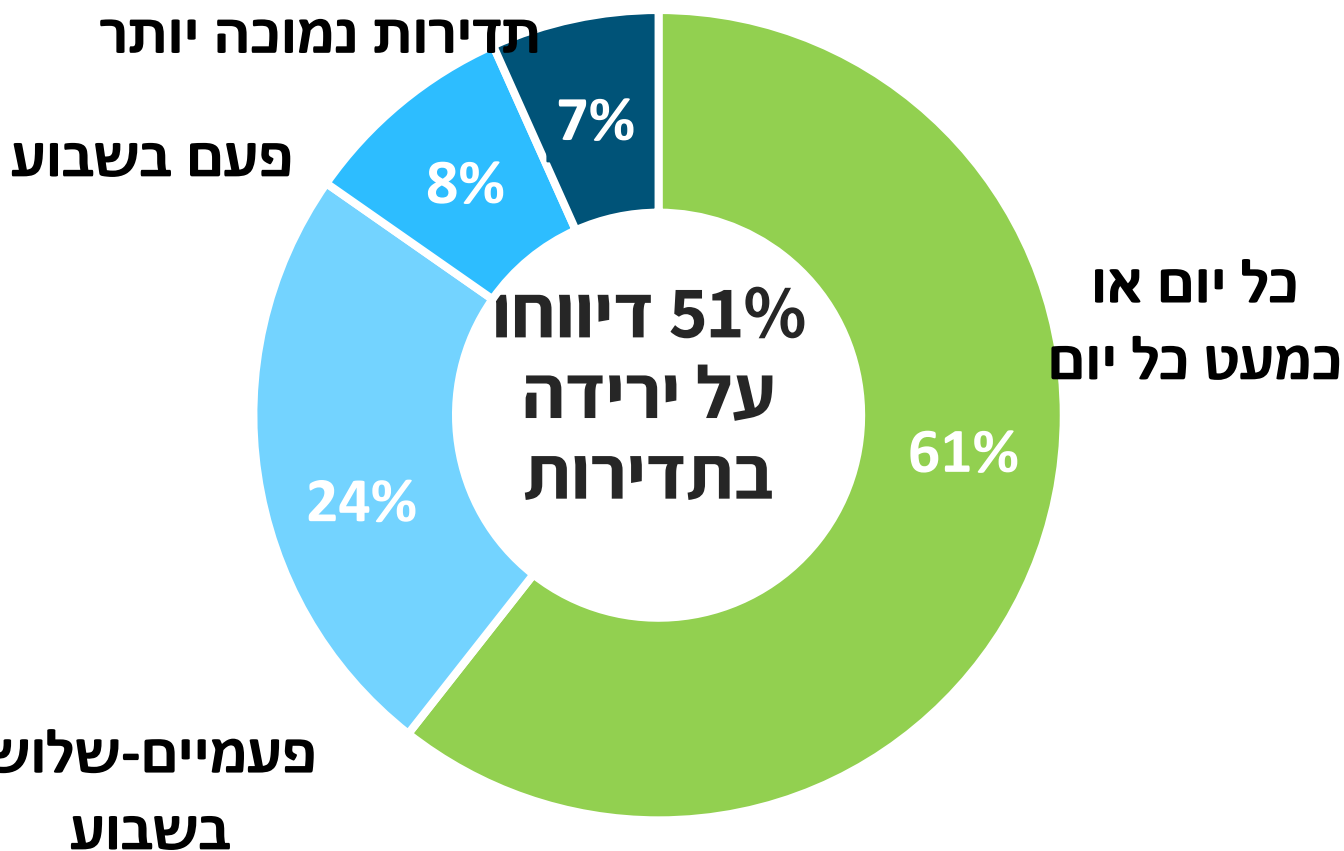
יותר נשים מגברים לא מבצעות פעילות גופנית

יציאה מן הבית (באחוזים)

כ-15% יוצאים מן הבית פעם בשבוע או פחות
 תדירות היציאה של נשים נמוך יותר משל גברים, והן דיווחו יותר על ירידה בתדירות

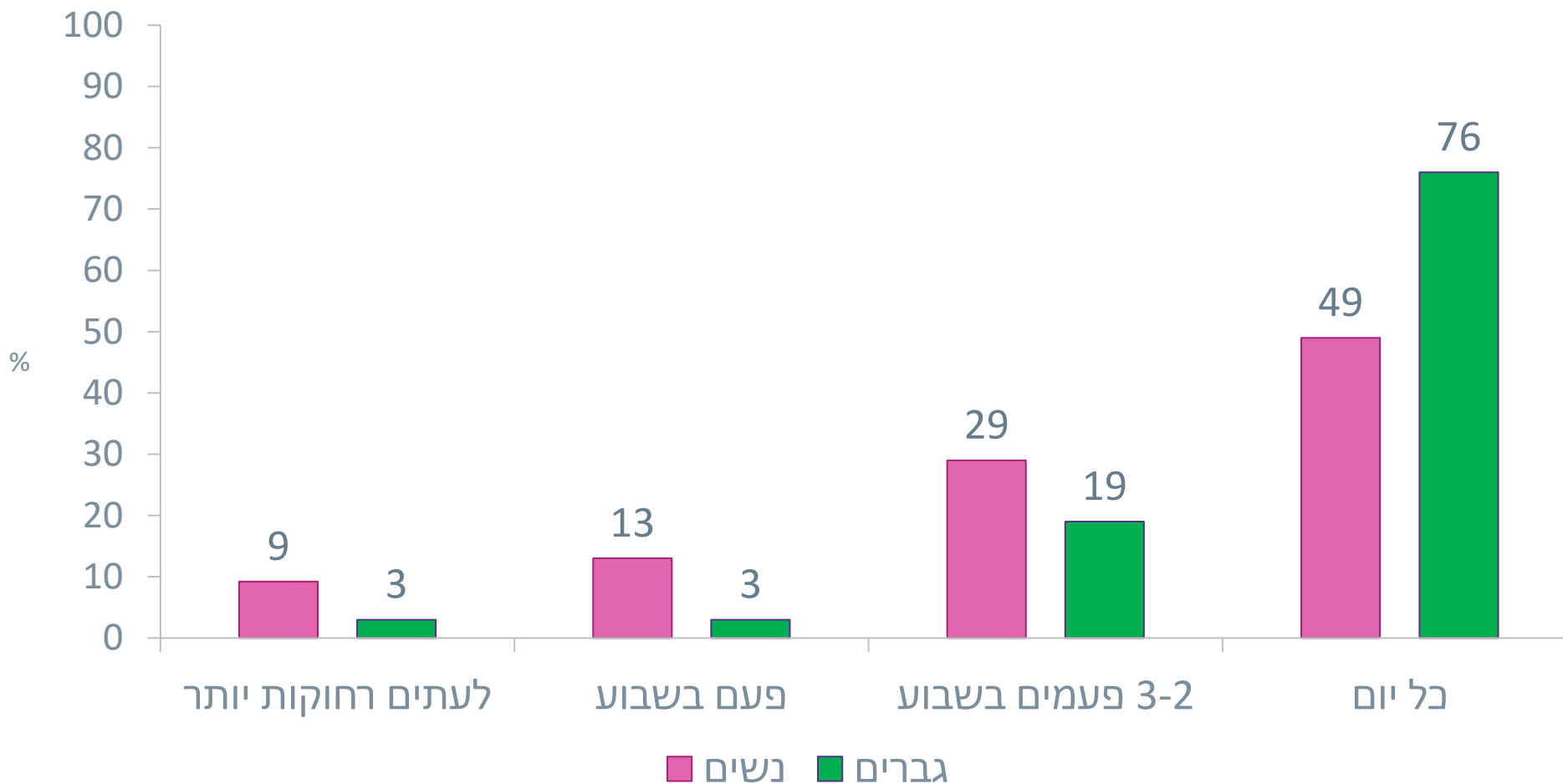

^נתוני סקר MUNI100 כוללים נסקרים בני 65+ מ-18 יישובים נבחרים ברחבי הארץ

יציאה מן הבית בקרב נשים (אחוזים)

תדירות יציאה מן הבית של נשים נמוכה יותר מזו של גברים
 59% מן הנשים דיווחו על ירידה בתדירות לעומת 42% מן הגברים

חוסן כלכלי מצב רגשי נפשי בריאות ותפקוד
 מוכנות כלכלית אורח חיים פעיל אורח חיים בריא ניהול בריאות

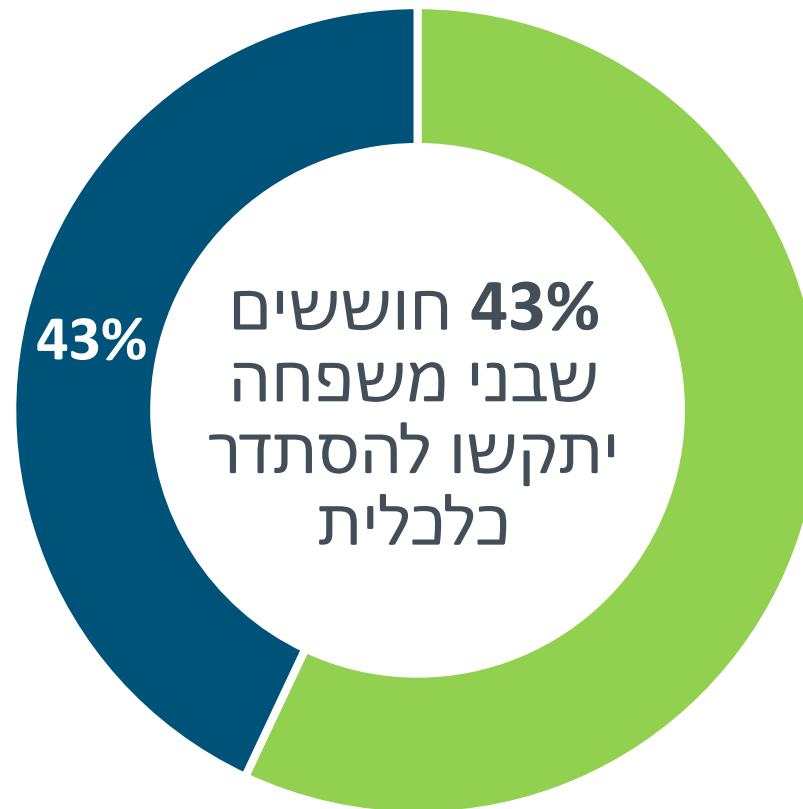
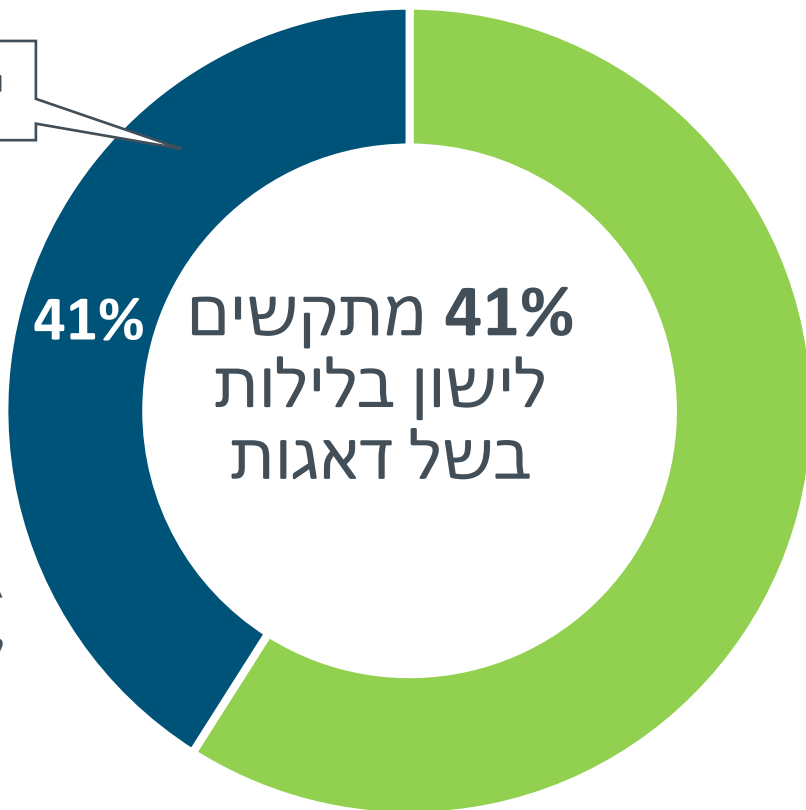
אורינות דיגיטלית

תחושות לחץ (באחוזים)

נשים (47.4%) מתקשות לישון בשל דאגות יותר מגברים (31%)

יותר נשים

46%

מתקשים לישון בשל דאגות

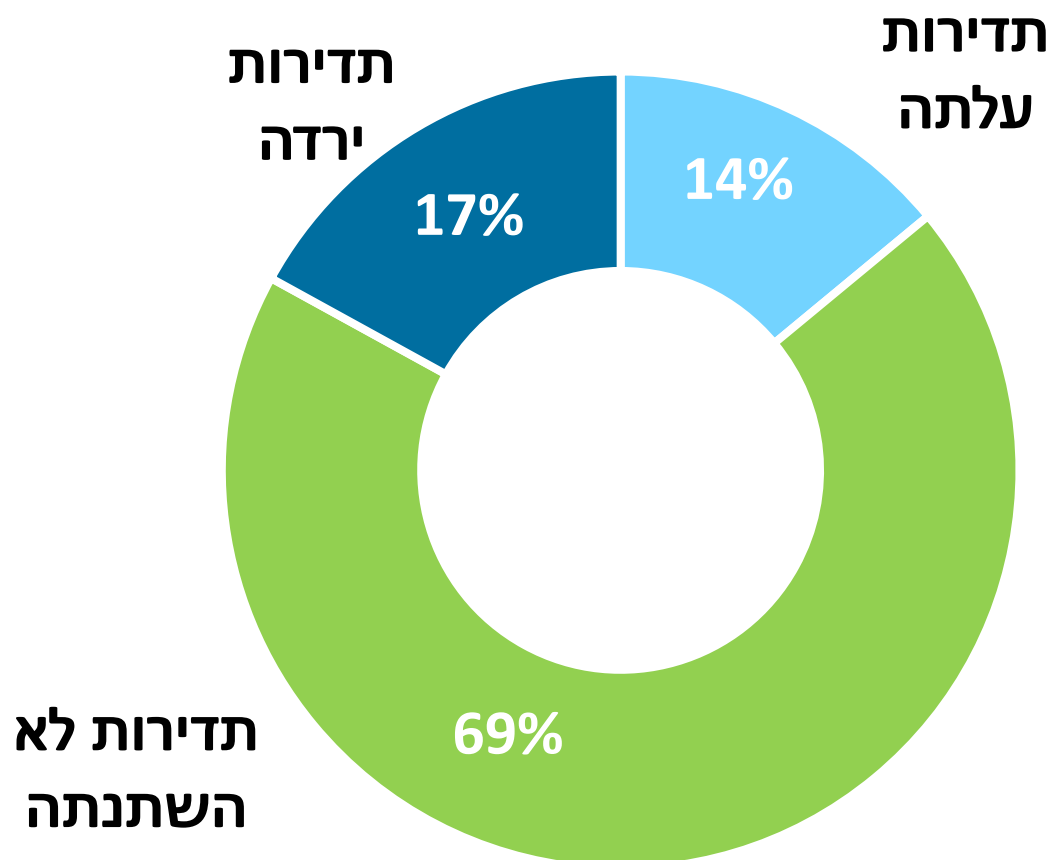
נתוני הסקר החברתי מתייחסים לכלל בני +65 בישראל

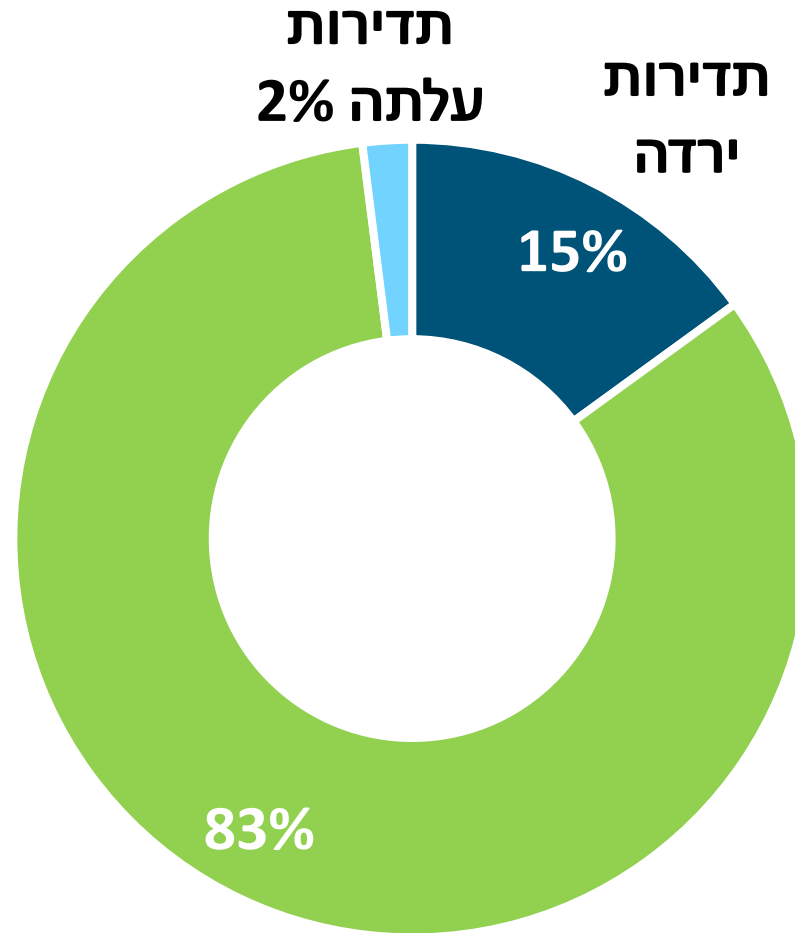
שינוי בתדירות של פנאי יחידני (באחוזים)

הפנאי היחידני של נשים הושפע יותר מן המלחמה:
18% הורידו תדירות ו-18% העלו תדירות, זאת לעומת 13% מן הגברים שהורידו תדירות ו-8% שהעלו

שינוי בתדירות של פנאי במסגרות (באחוזים)

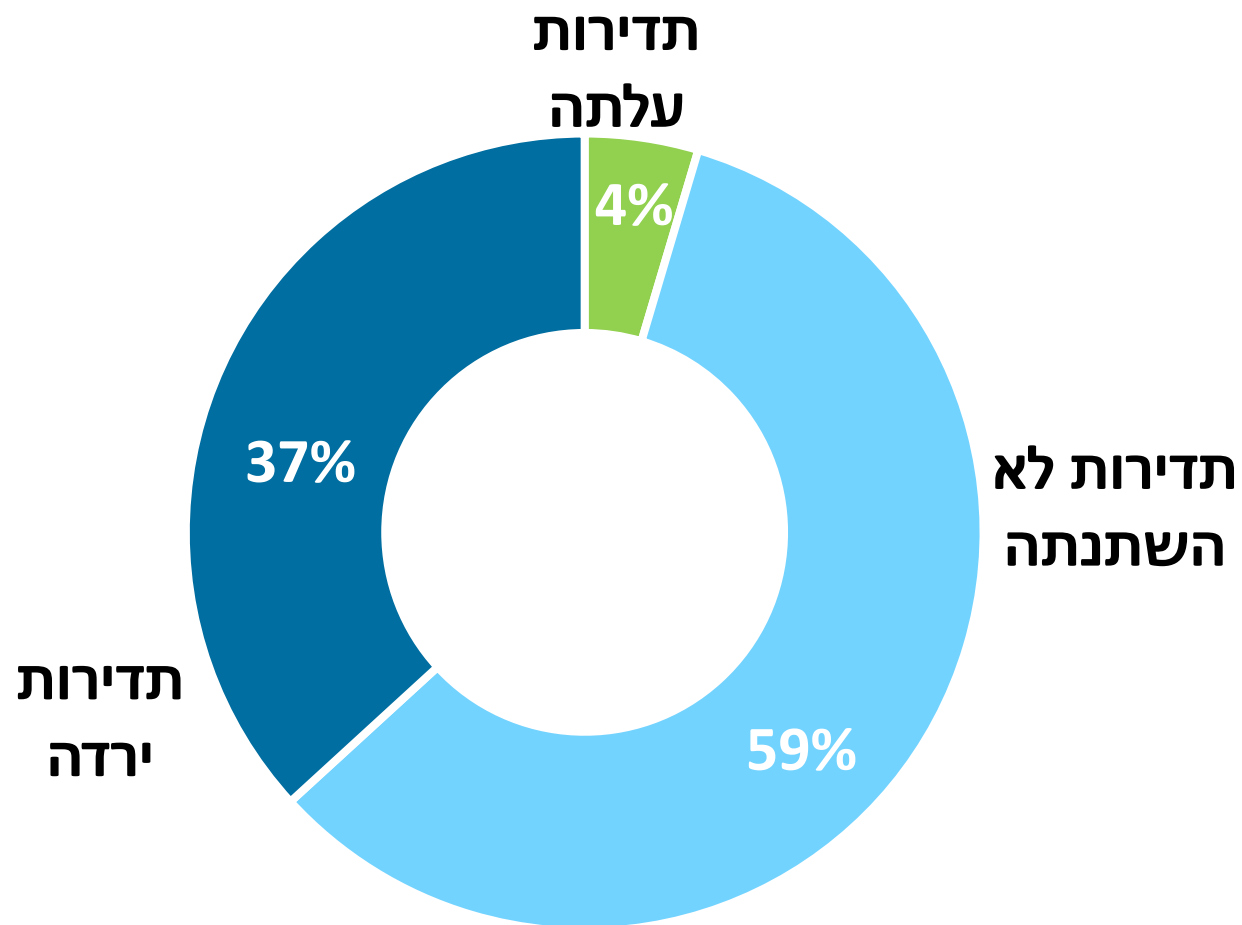
תדירות לא
השתנתה

שינוי בתדירות של פנאי משפחתי (באחוזים)

התדירות ירדה בקרב 41% מן הנשים, זאת לעומת ירידתה בקרב 31% מן הגברים

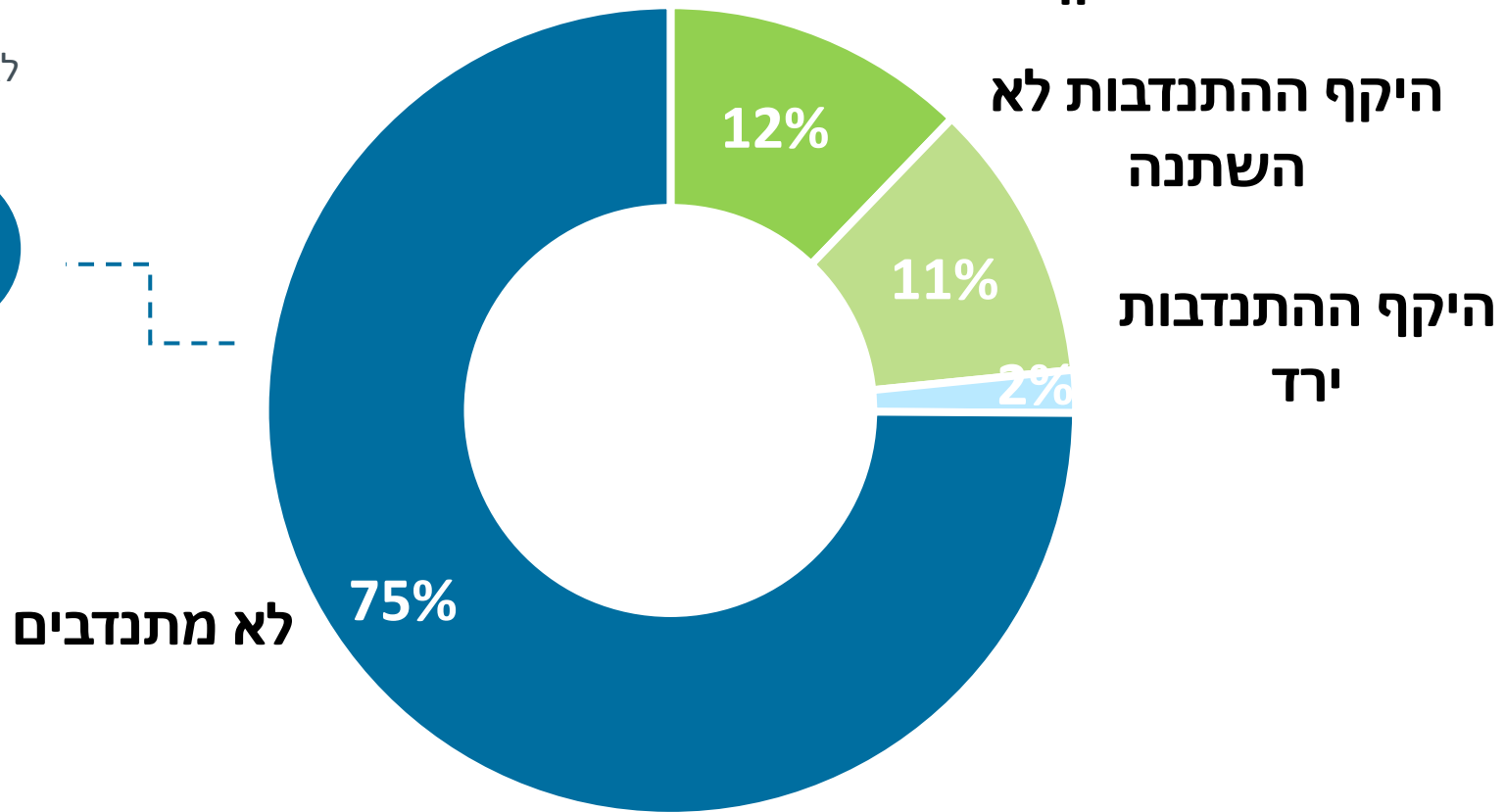

התנדבות (באחוזים)

75% מן הזקנים לא מתנדבים, אך 19% מעוניינים להתנדב

היקף ההתנדבות עלה

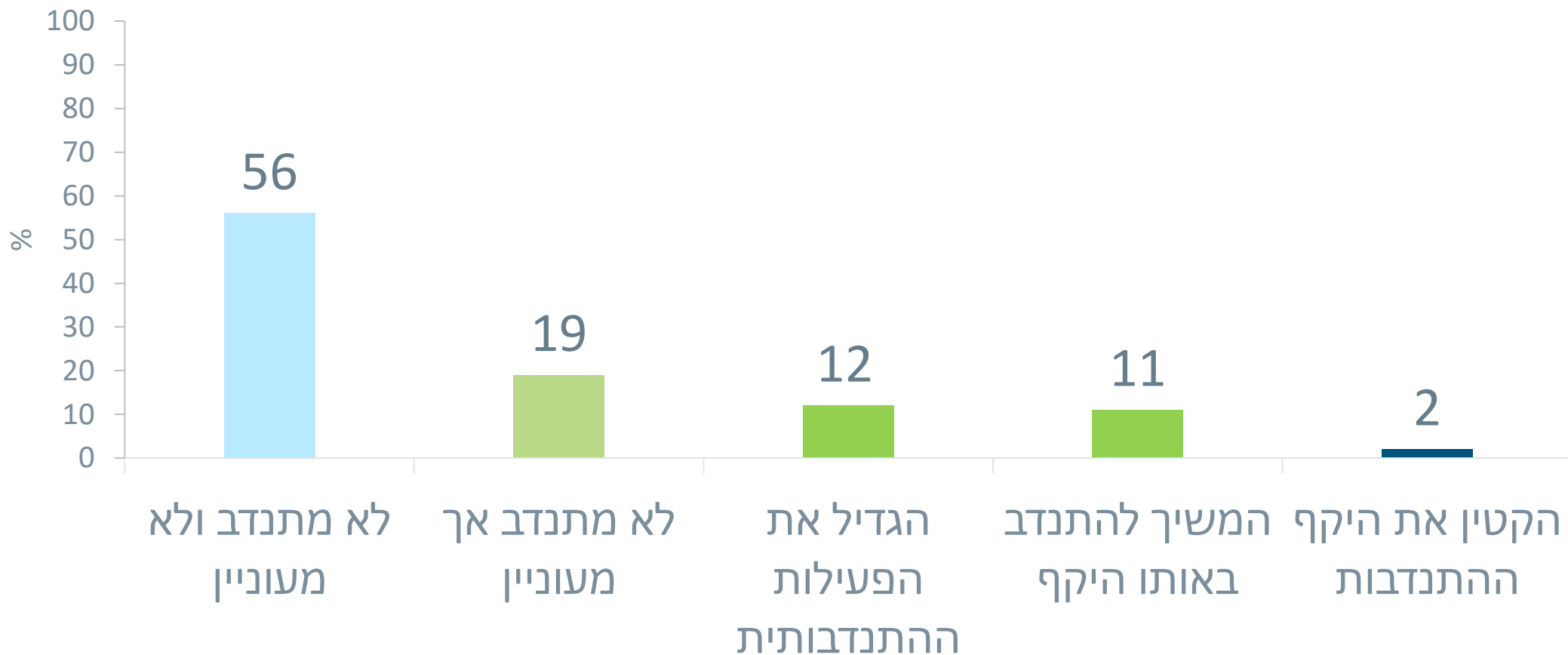

התנדבות (באחוזים)

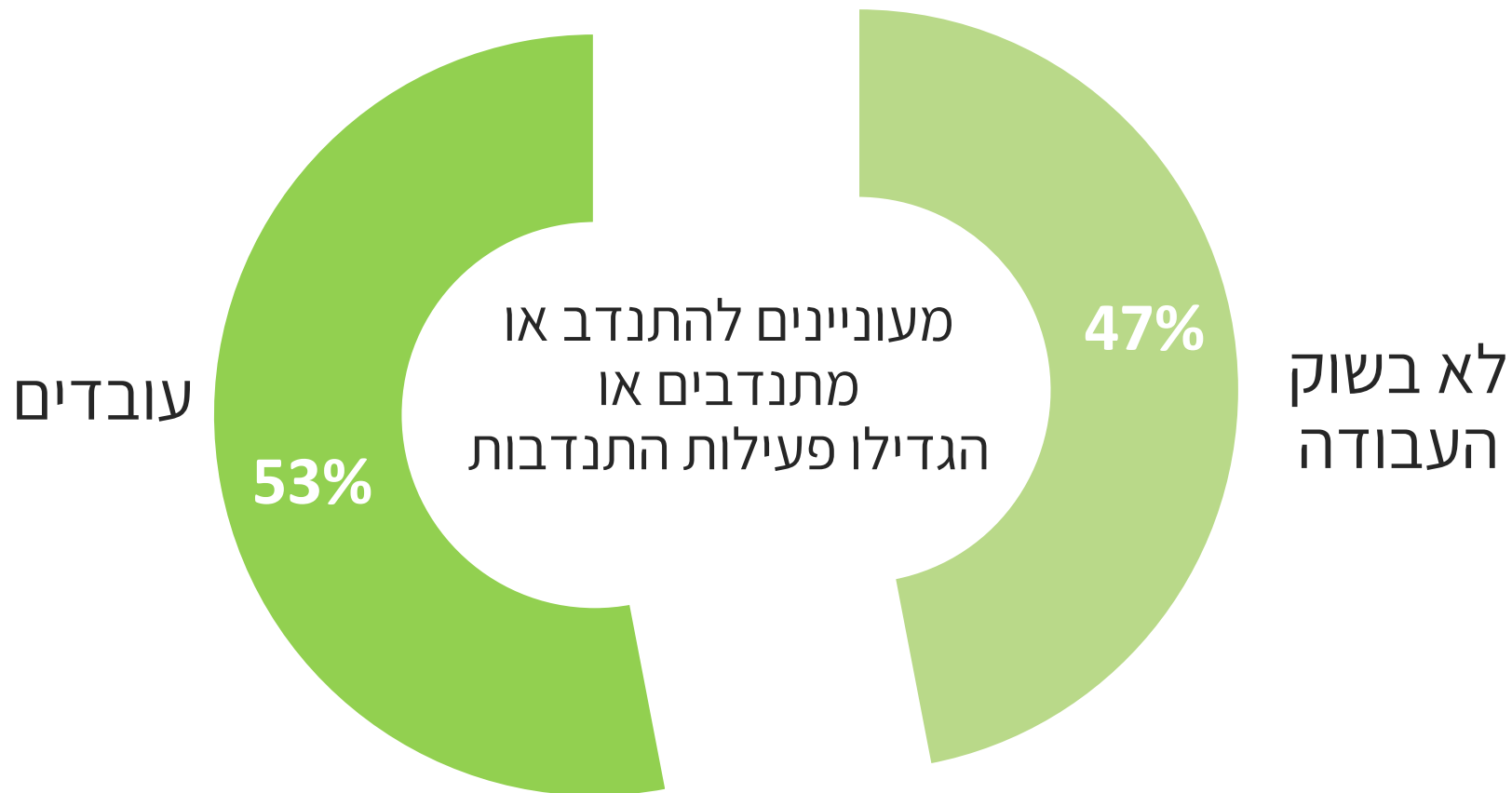
23% התנדבו\הגדילו פעילות התנדבותית;
19% נוספים מעוניינים להתנדב

התנדבות (באחוזים)

התנדבות היא לא בהכרח במקום תעסוקה

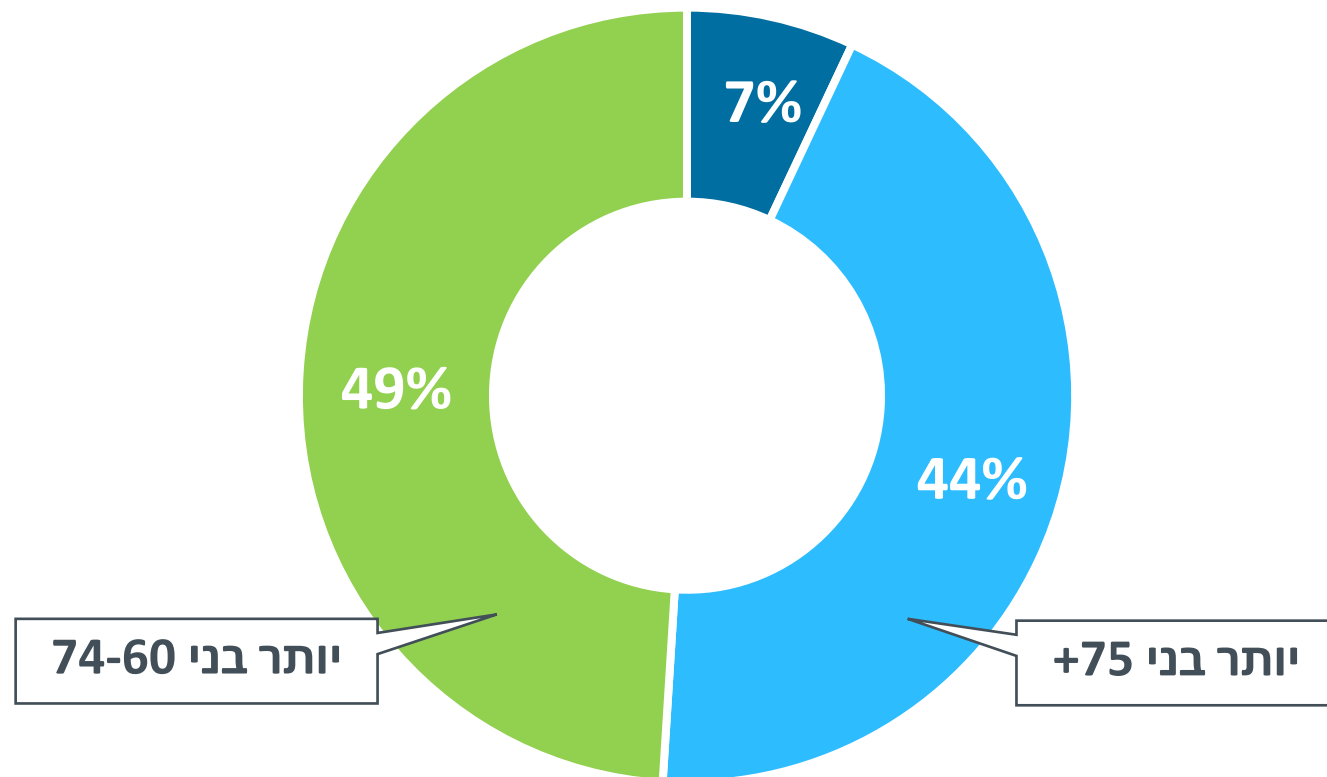
עובדים

לא בשוק
העבודה

מיצוי זכויות (באחוזים)

בני 60-74 עצמאים יותר; בני +75 יותר נעזרים באחרים

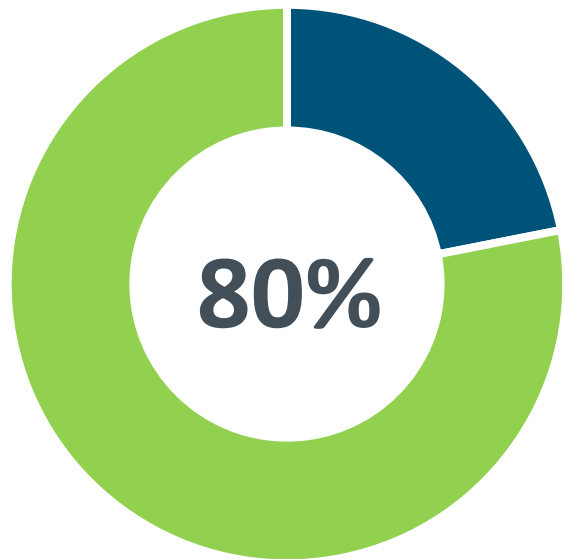
■ מתקשה ■ מקבל עזרה ■ עצמאי

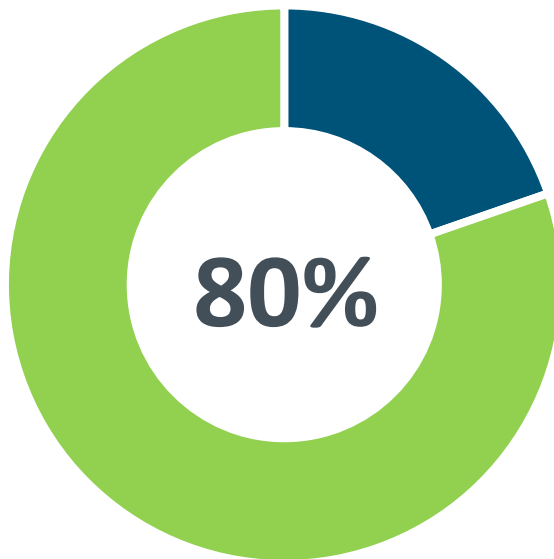
סדר יום משמעותי (באחוזים)

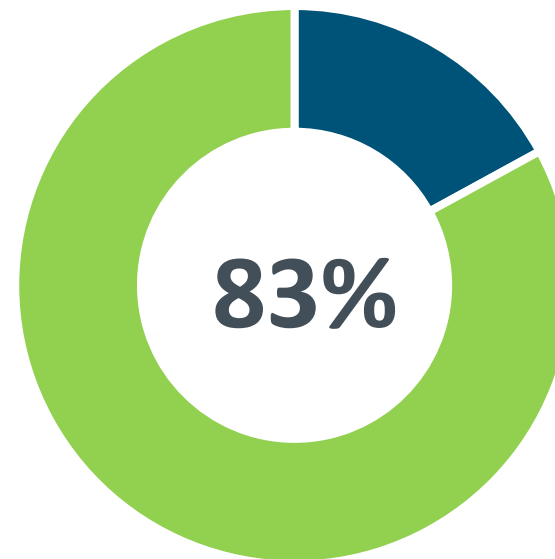
48% מן הזקנים מנהלים סדר יום משמעותי לפי שלוש הקטגוריות;
9% מן הזקנים דיווחו על רמת משמעות נמוכה בשלוש הקטגוריות

נהנים מפעילויות
יום-יומיות

מרגישים יעילים
ותורמים

יודעים מה יעשו
במהלך היום

חוסן כלכלי

מצב רגשי נפשי

בריאות ותפקוד

מוכנות כלכלית

אורח חיים פעיל

אורח חיים בריא

ניהול בריאות

אורינות דיגיטלית

תעסוקה (באחוזים)

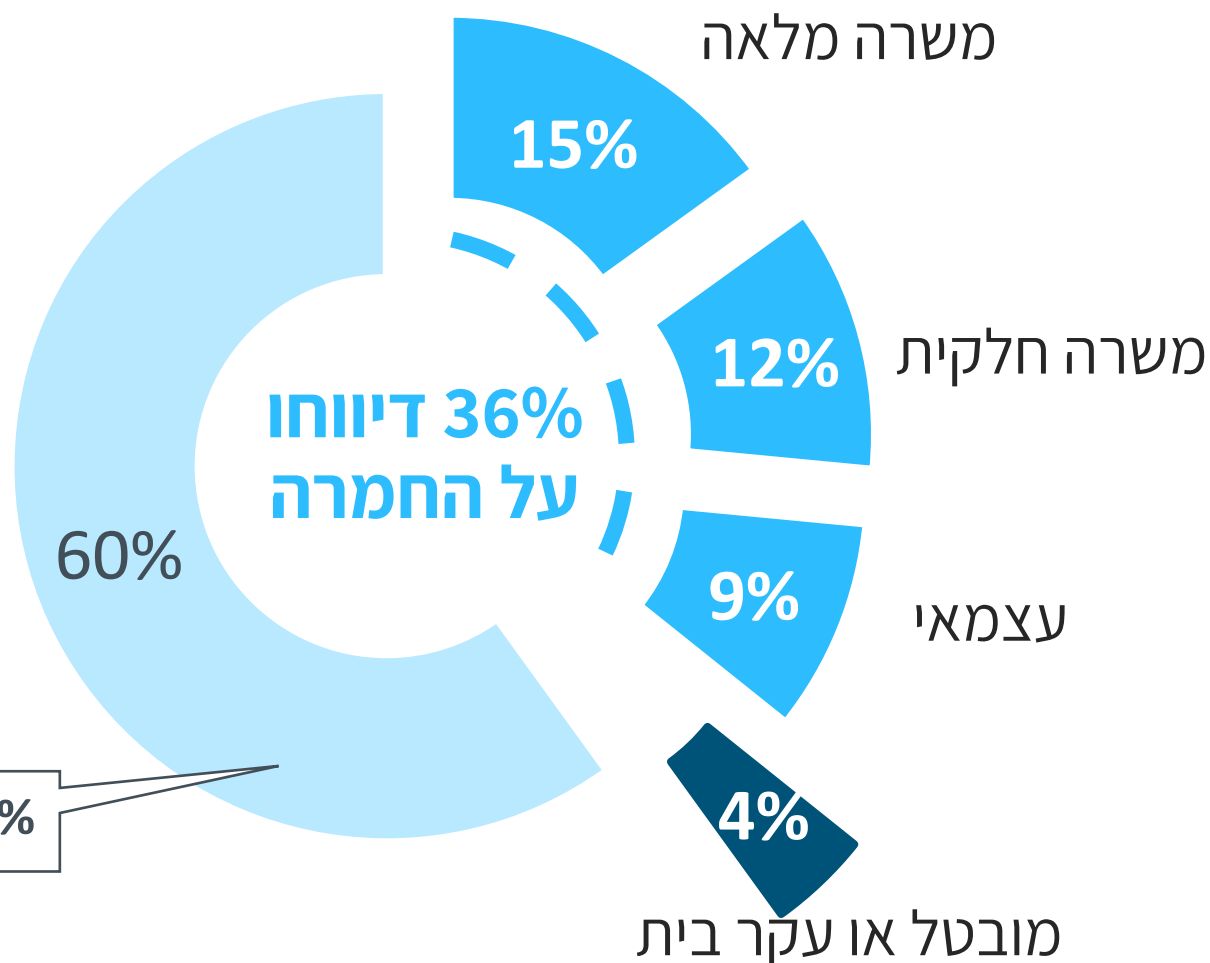

36% מועסקים – יותר מ-1 מכל 20 מהם דיווחו על החמרה
17% מן הגמלאים רוצים לחזור לשוק העבודה

נתוני הסקר החברתי מתייחסים לכלל בני 65+ בישראל

גמלאים

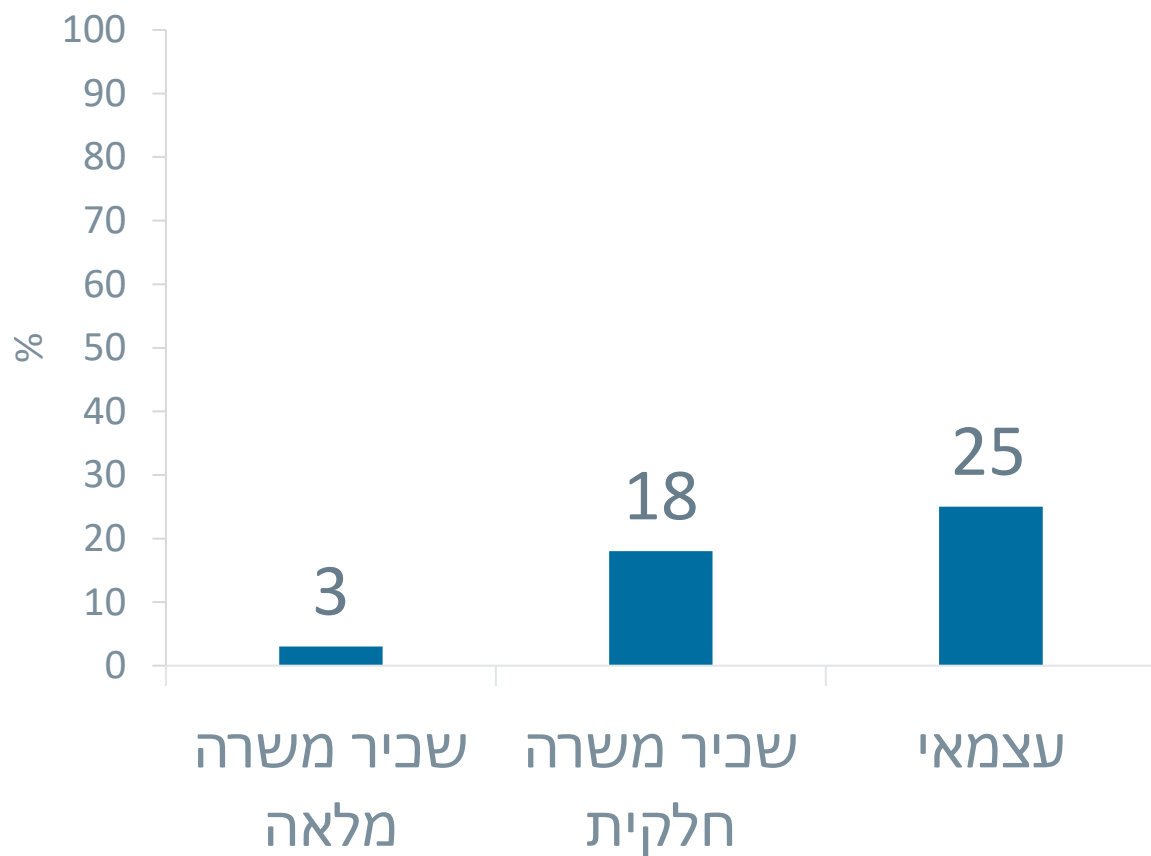
17% רוצים לחזור לשוק העבודה

החמרה במצב תעסוקתי (באחוזים)

1 מכל 4 עצמאיים נפגעו;

כחמישית מן השכירים במשרה חלקית נפגעו

ירד באחוזי משרה/
הפסיק לעבוד/
יצא לחל"ת

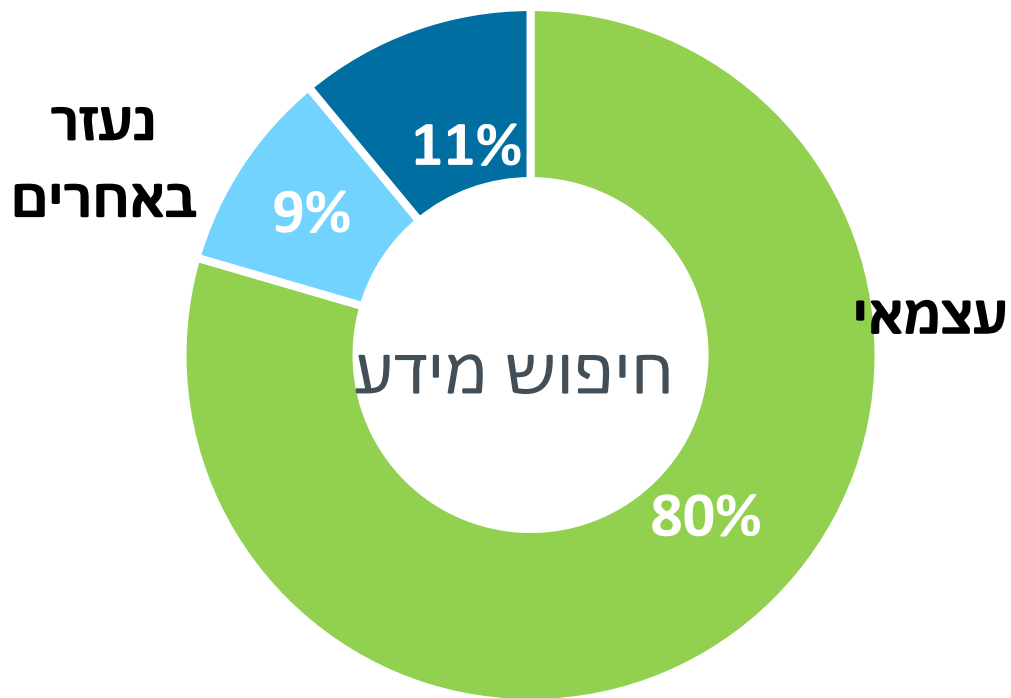

אוריינות דיגיטלית - פעולות בסיסיות (באחוזים)

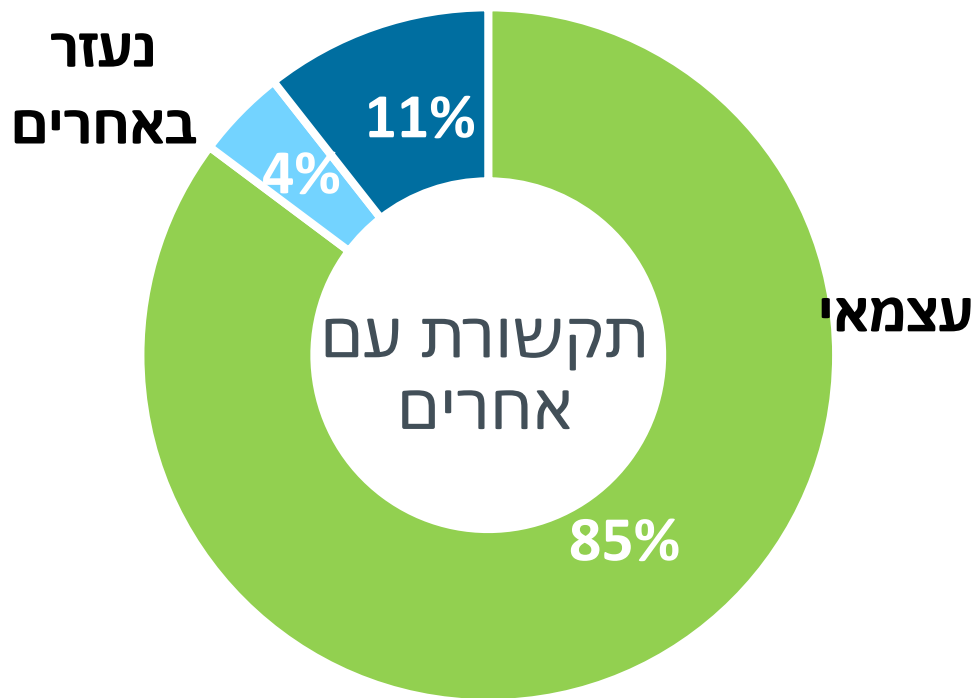

בני 60-74 עצמאיים יותר מבני 75+ בפעילות דיגיטליות

מתקשה או לא מבצע

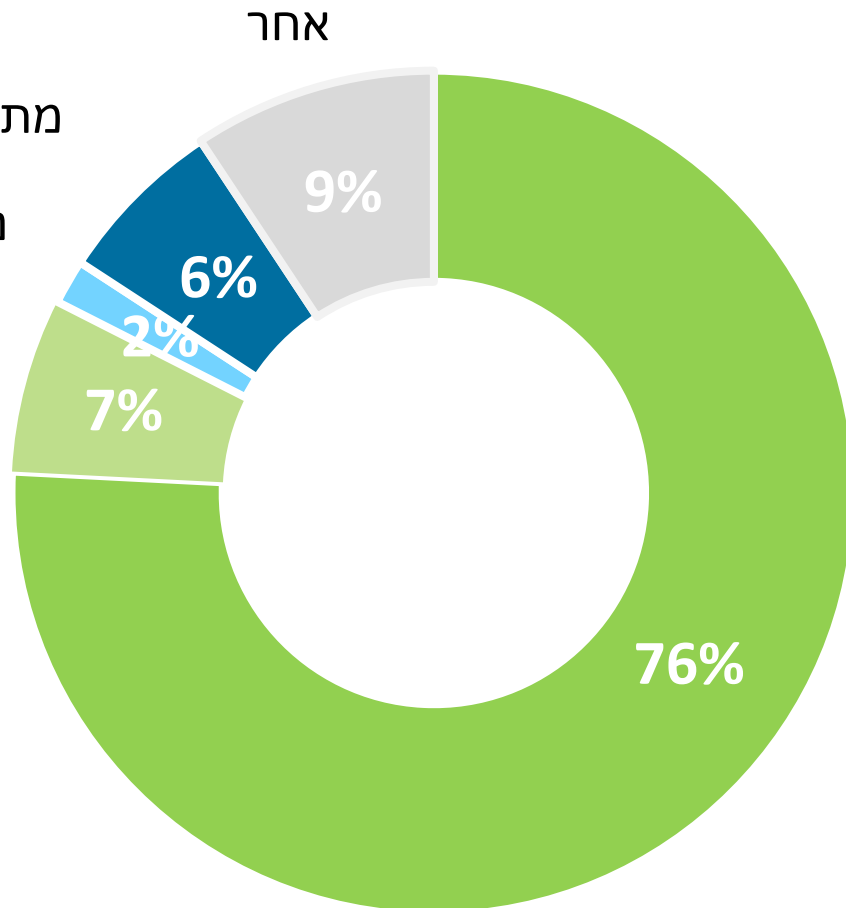

מתקשה או לא מבצע

עצמאות בפעולות דיגיטליות בסיסיות (באחוזים)

מתקשה או לא מבצע אף פעולה

נעזר בפעולה אחת ומתקשה/לא מבצע בפעולה אחרת

עצמאי בפעולה אחת ונעזר בפעולה אחרת

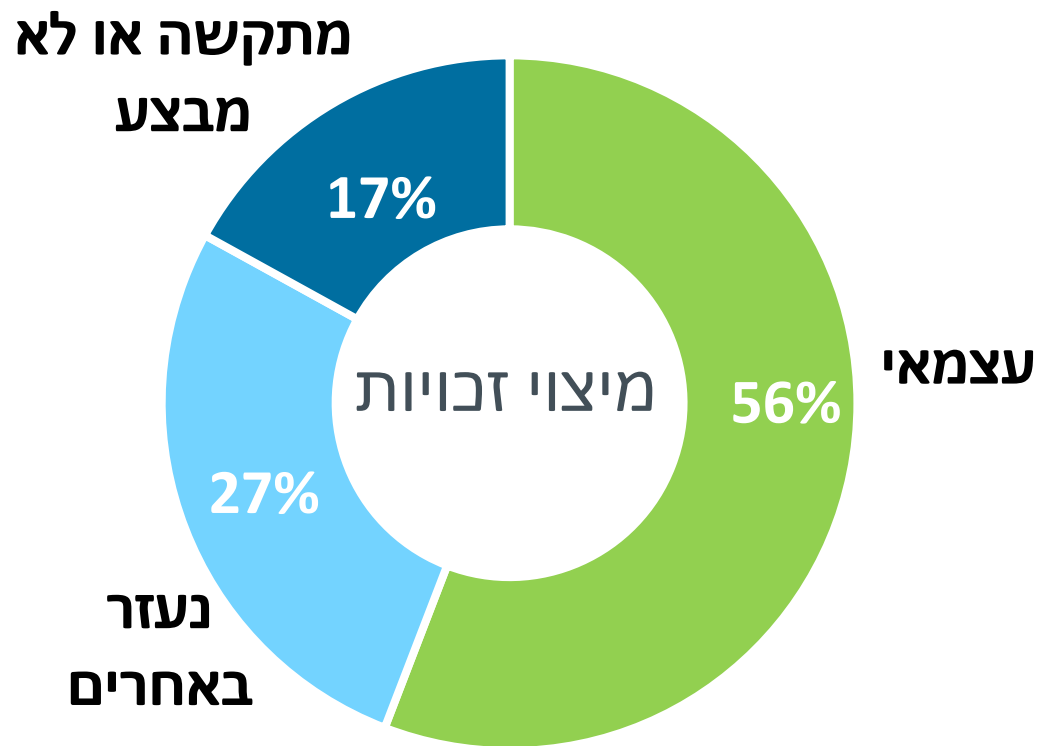
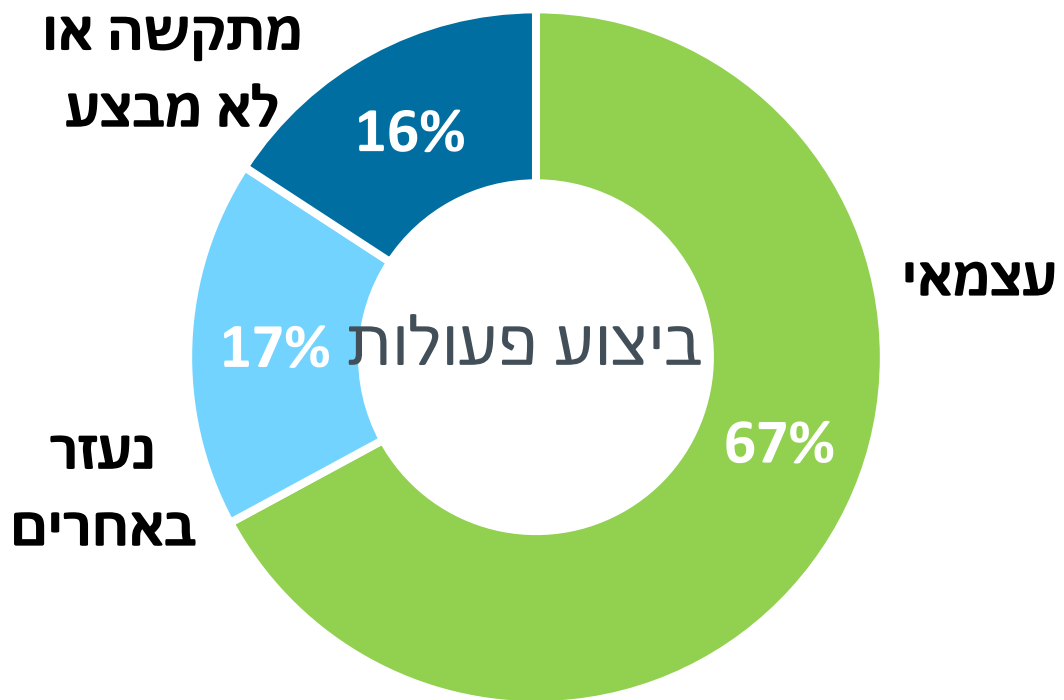
עצמאי בשתי הפעולות

אורינות דיגיטלית – פעולות מורכבות (באחוזים)

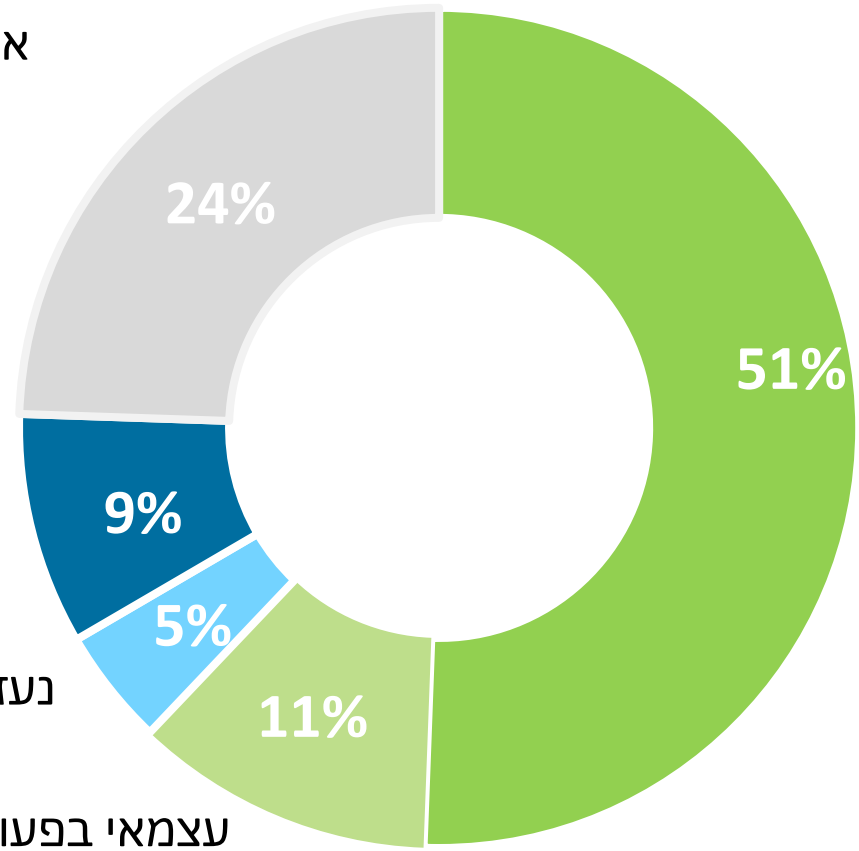

יותר נשים מגברים ויותר בני 75+ מבני 60-74 מתקשים או לא מבצעים פעולות דיגיטליות

עצמאות בפעולות דיגיטליות מורכבות (באחוזים)

מתקשה או לא מבצע אף פעולה

נעזר בפעולה אחת ומתקשה/לא מבצע בפעולה אחרת

עצמאי בפעולה אחת ונעזר בפעולה אחרת

עצמאי בשתי הפעולות

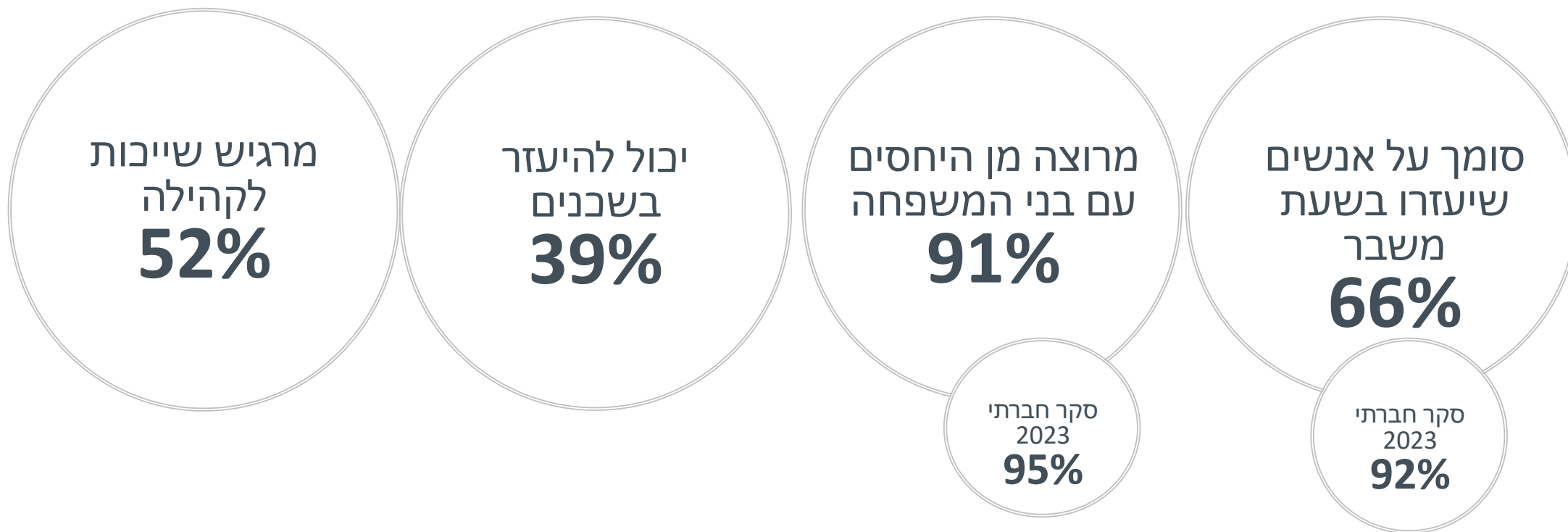
עצמאות בפעילויות דיגיטליות

- 4% מתקשים או לא מבצעים אף פעולה מתוך ארבע פעולות דיגיטליות
- 1% מתקשים או לא מבצעים שלוש פעולות ונעזרים בפעולה אחת
- 22% נעזרים בלפחות שתי פעולות מתוך ארבע פעולות דיגיטליות
- 48% מבצעים עצמאית את כל הפעולות הדיגיטליות

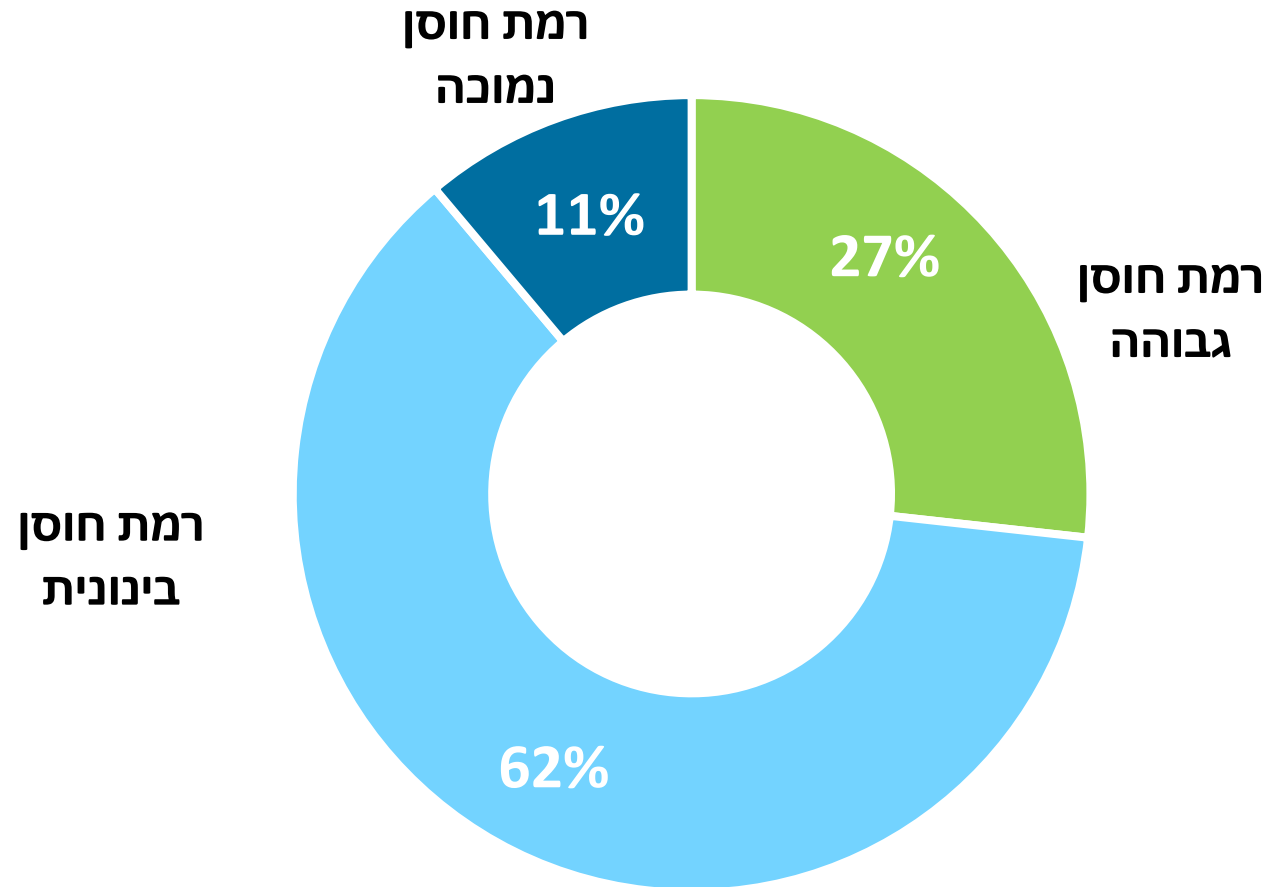

הסתמכות על הסביבה הקרובה

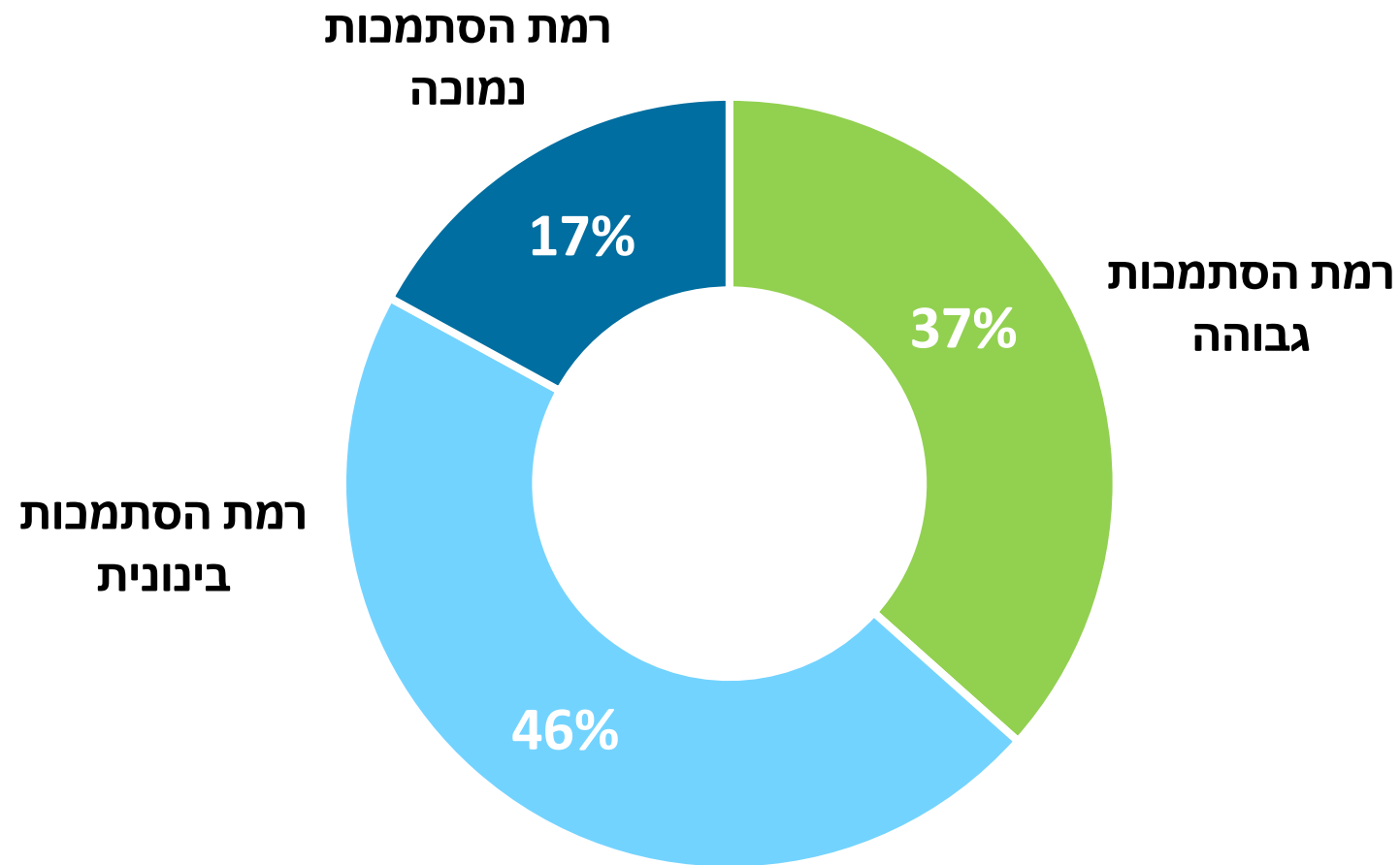
עולים יותר סומכים על אנשים שיעזרו (91% לעומת 65%)

חוסן קהילתי (באחוזים)

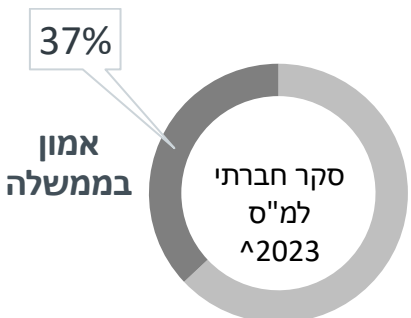
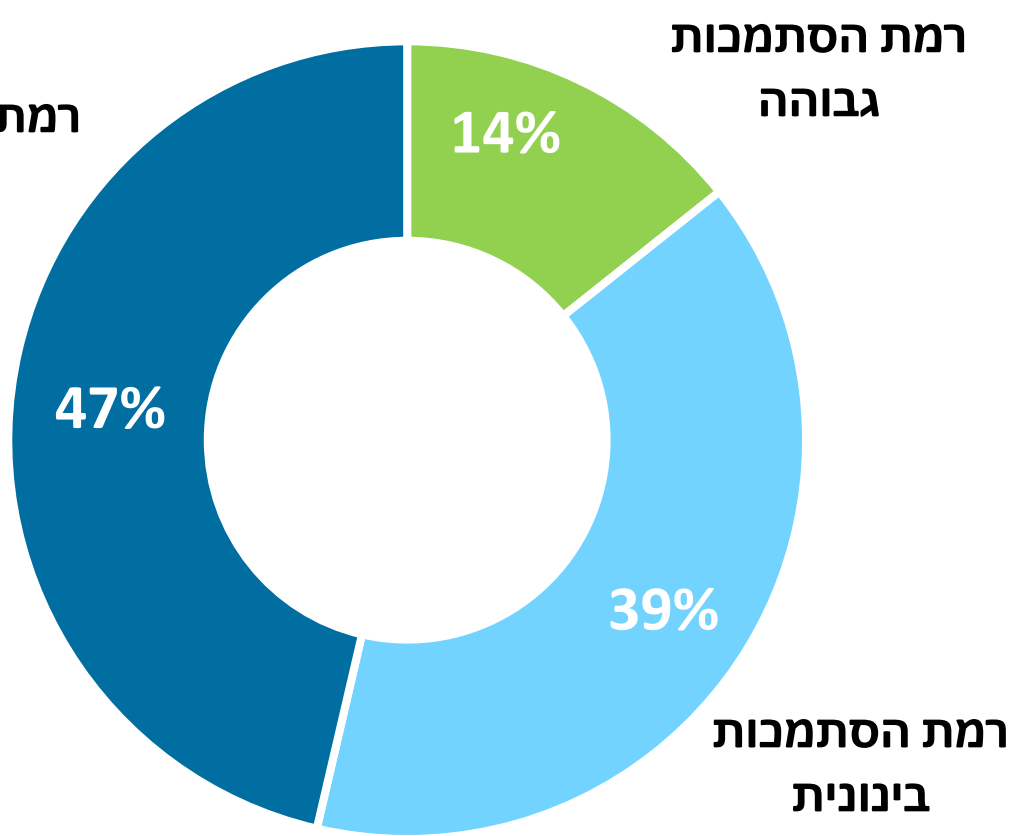
הסתמכות על הרשות המקומית (באחוזים)

הסתמכות על הממשלה (באחוזים)

לנשים אמון נמוך יותר בממשלה מלגברים

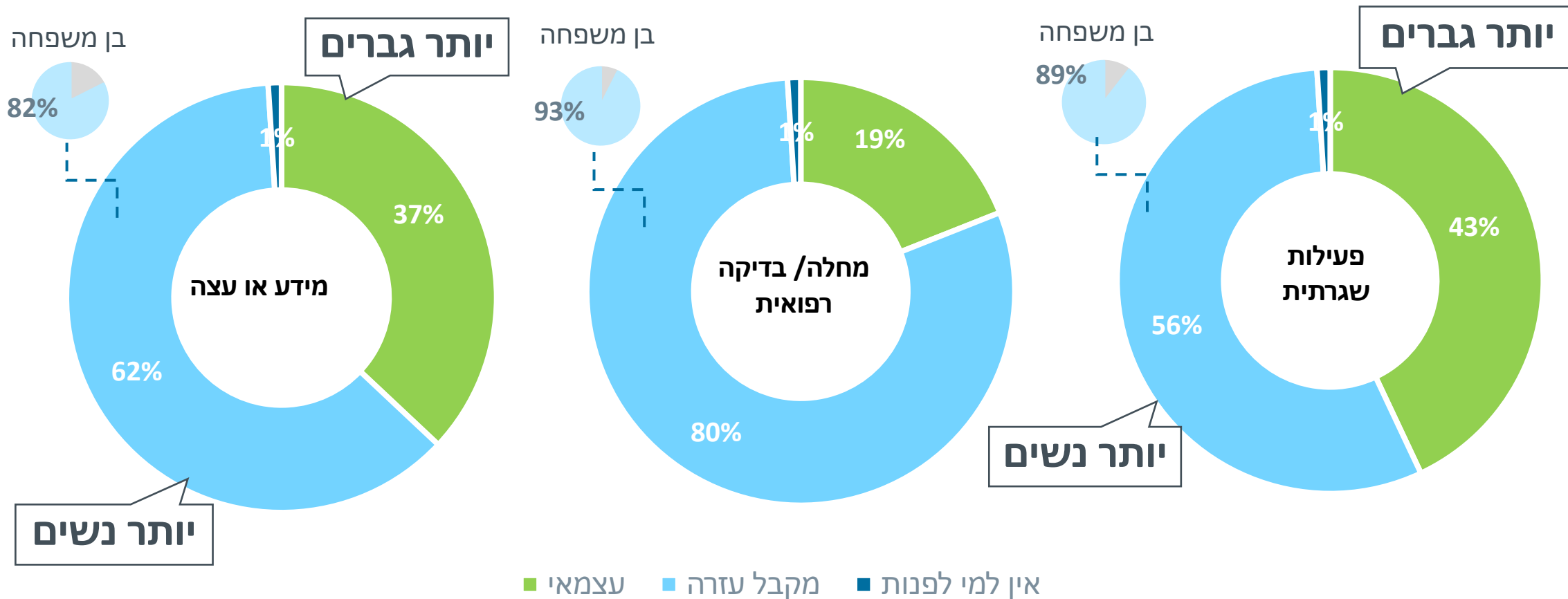

^נתוני הסקר החברתי מתייחסים לכלל בני 65+ בישראל

צורך בעזרה בפעילויות בסיסיות (באחוזים)

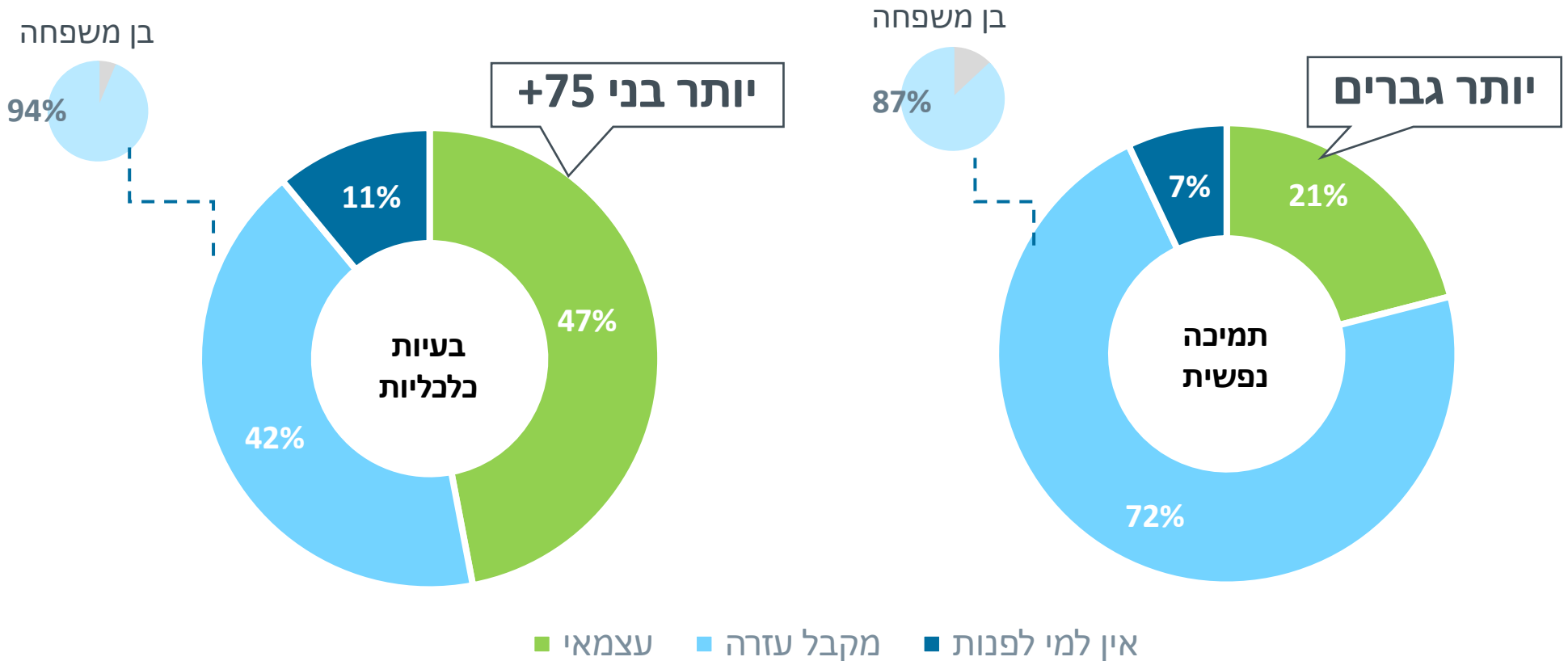
40% מן הזקנים לא עצמאיים באף פעולה; המסייע העיקרי הוא בן משפחה;
10% מן הזקנים עצמאיים בשלוש הפעולות

צורך בתמיכה (באחוזים)

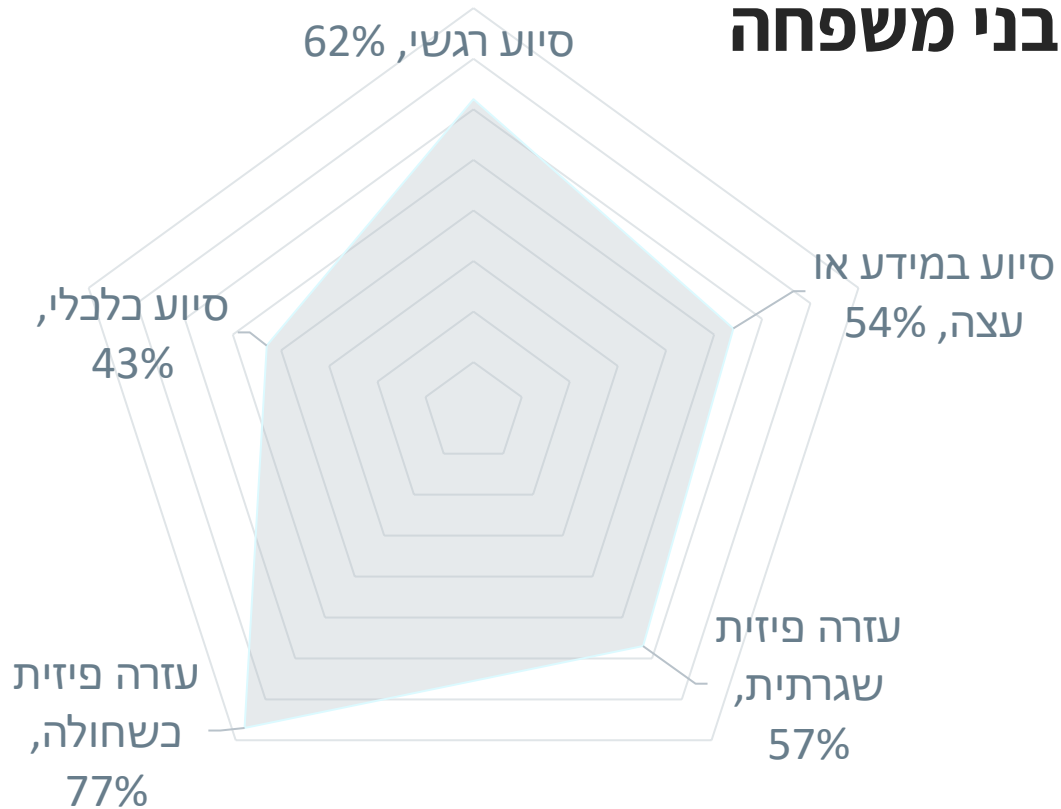
44% מן הזקנים לא עצמאים בהתמודדות עם קשיים נפשיים וקשיים כלכליים;
13.39% מן הזקנים מתמודדים עצמאית עם קשיים נפשיים וקשיים כלכליים;
המסייע העיקרי הוא בן משפחה

בני משפחה הם מוקד התמיכה המרכזי

בני משפחה

במי אתה נעזר?

אין לי צורך

מישהו מקופת חולים
מישהו משירות עירוני
נותן שירות אחר
איש דת/מנהיג רוחני

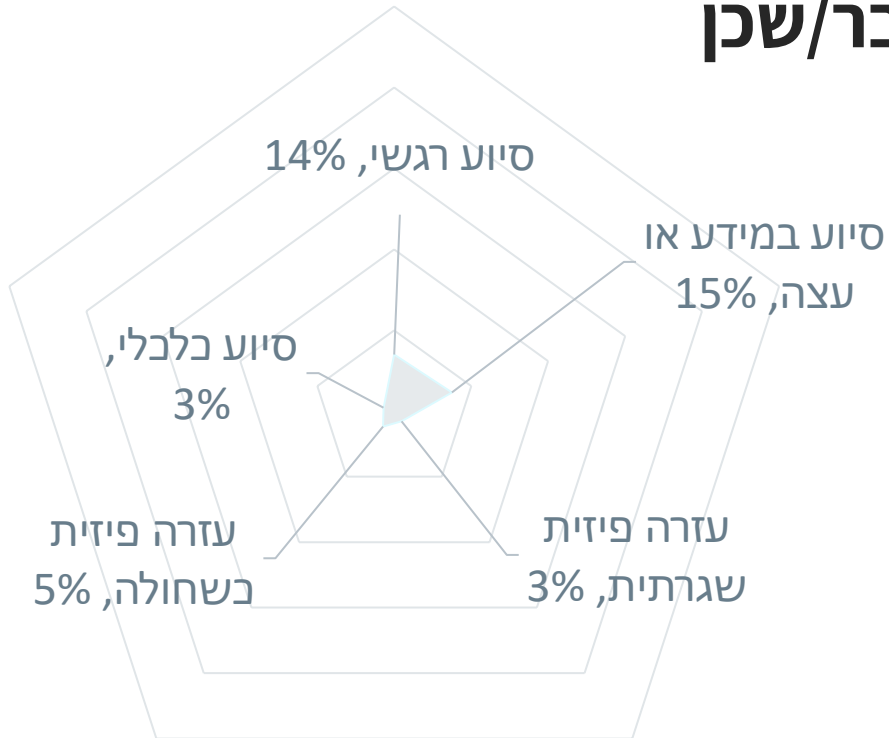
בן משפחה קרוב
חבר או שכן
מתנדב קבוע

אין לי למי לפנות

בני משפחה הם מוקד התמיכה המרכזי

חבר/שכן

במי אתה נעזר?

אין לי צורך

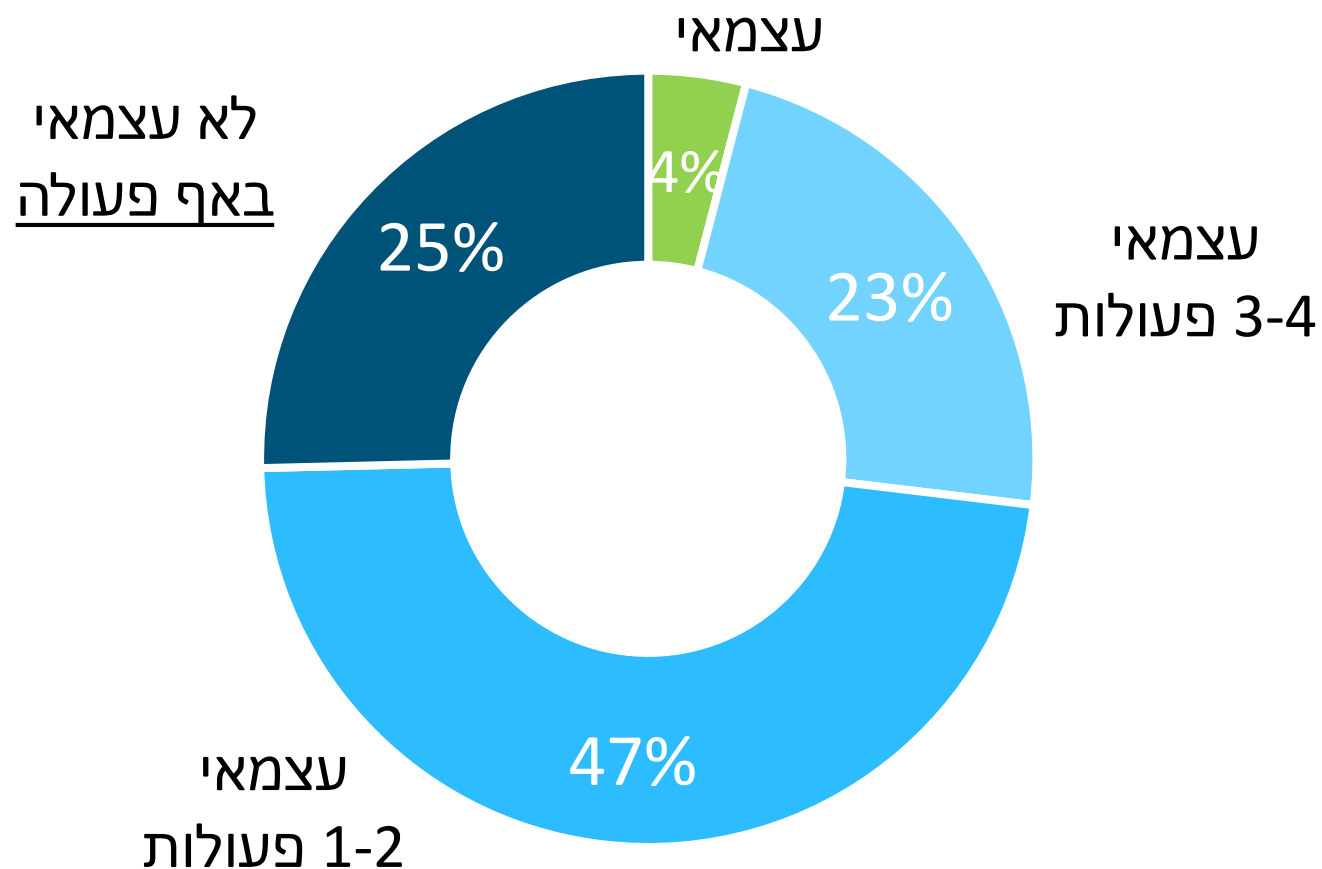
מישהו מקופת חולים
מישהו משירות עירוני
נותן שירות אחר
איש דת/מנהיג רוחני

בן משפחה קרוב
חבר או שכן
מתנדב קבוע

אין לי למי לפנות

25% תלויים לחלוטין (בכל תחומי הסיוע) ברשת התמיכה שלהם

תמונת מצב זקנים - מדדי פרט

מצב כלכלי

76% מצליחים לעמוד בהוצאות חודשיות

מצב חברתי-רגשי

48% עם חוסן אישי גבוה
37% חשים בדידות
87% חשים תחושת ביטחון

מצב בריאות

67% מצב בריאות טוב
13% ברמת דיכאון גבוהה
33% עם קושי בתפקוד יום-יומי

מדדי "על"

מוכנות כלכלית

36% מועסקים

אורח חיים פעיל

25% מתנדבים
52% ממצים זכויות באופן עצמאי
48% מנהלים סדר יום משמעותי

אורח חיים בריא

61% יוצאים מן הבית כמעט/כל יום
58% מבצעים פעילות גופנית
כ-42% חווים תחושות לחץ (STRESS)

ניהול בריאות

21% ויתרו על שירותים רפואיים ובדיקות שגרה

מדדים מנבאים

76% עצמאיים בא"ד בסיסית | אוריינות דיגיטלית | 51% עצמאיים בא"ד מתקדמת

רשת תמיכה בארבעה תחומי סיוע - כלכלי, רגשי, פיזי, מידע\עצה (הצורך בסיוע וזהות המסייע)

תמונת מצב זקנים – השפעת חרבות ברזל

מדדי "על"

מצב כלכלי

29% החמרה ביכולת לעמוד
בהוצאות חודשיות

מצב חברתי-רגשי

24% אין מרחב מוגן
16% לא תמיד מספיקים להגיע
למרחב מוגן\מקום בטוח

מצב בריאותי

22% החמרה במצב בריאות
13% החמרה בתפקוד יום-יומי

מדדים מנבאים

מוכנות כלכלית

5% דיווחו על החמרה
במצב תעסוקה
18% רוצים לחזור לשוק
העבודה (גמלאים)

אורח חיים פעיל

16% ביצעו פחות פנאי יחידני
15% ביקרו פחות במסגרות
37% פגשו פחות משפחה וחברים
19% מעוניינים להתנדב

אורח חיים בריא

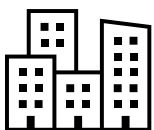
51% יצאו פחות מן הבית
21% ביצעו פחות
פעילות גופנית

ניהול בריאות

21% ויתרו על שירותים
רפואיים ובדיקות שגרה

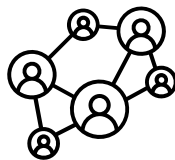
תמונת מצב זקנים – רשתות תמיכה

שלטון

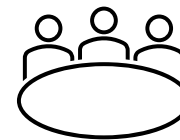

37% סומכים על הרשות המקומית
14% סומכים על הממשלה

קהילה

52% תחושת שייכות לקהילה
27% חוסן קהילתי גבוה

סביבה קרובה

92% מרוצים מיחסים עם המשפחה
38% יכולים להיעזר בשכנים
67% סומכים על אנשים שיעזרו
בשעת משבר

מדדי אמון

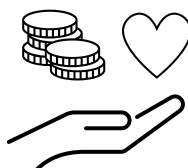
צורך בתמיכה

25% תלויים לחלוטין (בכל הפעולות)
ברשת התמיכה שלהם

גורם הסיוע מרכזי – בני משפחה

כ-27% עצמאיים ברוב הפעולות

תמיכה רגשית/כלכלית

71% פונים לסיוע בתמיכה רגשית (7%
אין למי לפנות)

43% פונים לסיוע בבעיות כלכליות
(12% אין למי לפנות)

פעולות בסיסיות

54% פונים לסיוע בפעולות שגרה
(4% אין למי לפנות)

78% פונים לסיוע בעת מחלה או
בדיקה רפואית (3% אין למי לפנות)

60% פונים לסיוע במידע או עצה
(4% אין למי לפנות)

צורך בסיוע

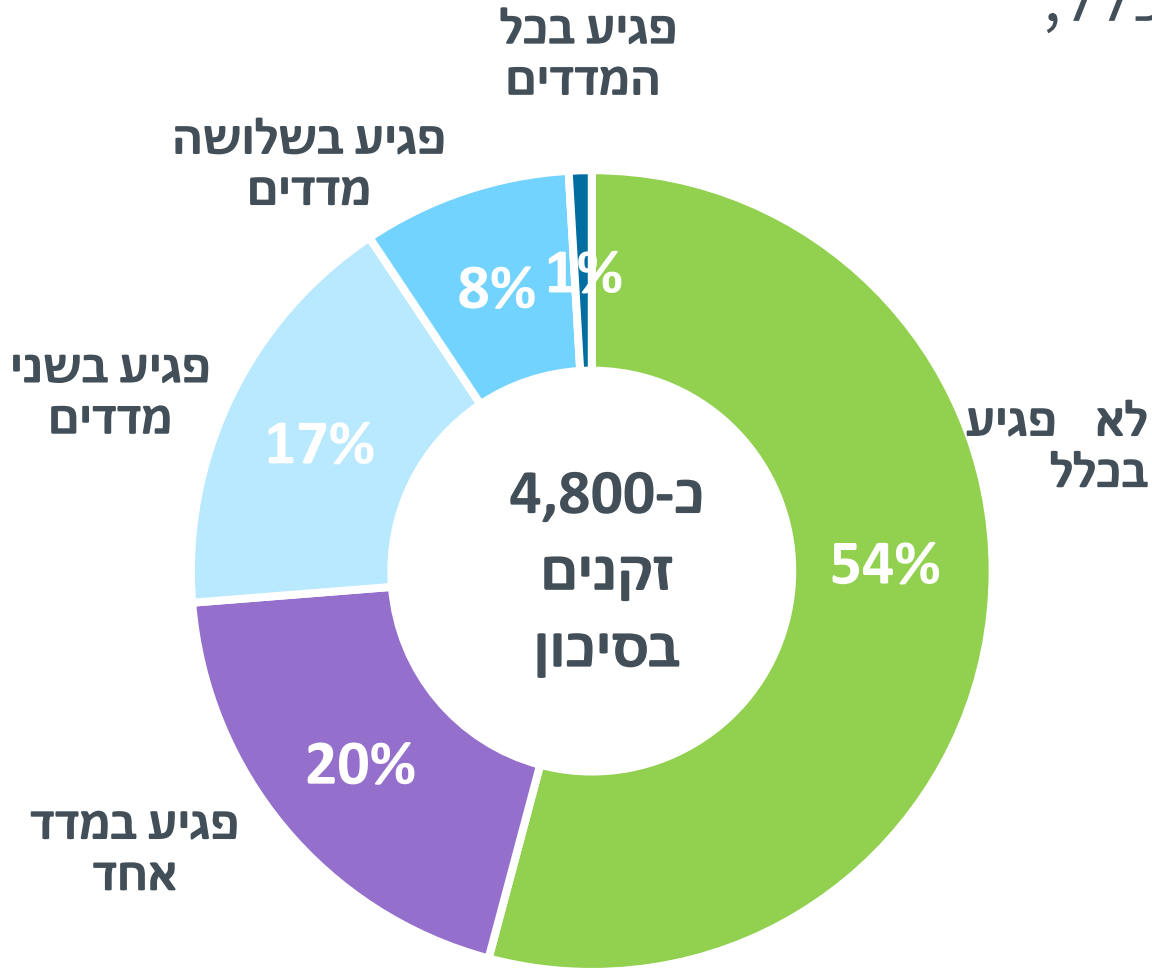

ג'וינט - אשל | הזדקנות מיטבית בעידן של 100 שנות חיים |

קבוצת סיכון בריאות ותפקוד (באחוזים)

יותר ממחצית מן הזקנים לא פגיעים בכלל;
בני +75 פגיעים יותר

- ארבעה מדדי בריאות ותפקוד:
- מצב בריאות סובייקטיבי
 - קושי בתפקוד יום-יומי (GALI)
 - דיכאון (PHQ2)
 - ביצוע פעולות שגרה

ג'וינט - אשל | הזדקנות מיטבית בעידן של 100 שנות חיים |

גורמים מנבאים - קבוצת סיכון בריאות ותפקוד

תחושת בדידות ומצב כלכלי הם המנבאים המשמעותיים ביותר לפגיעות בריאות ותפקוד

גורמים מנבאים	כיוון קורלציה לפגיעות (בכל מדד)
אי-יכולת לכסות הוצאות חודשיות	↑
בדידות	↑
נפגעו בינונית-קלה בעקבות המלחמה	↑
נשים	↓
חוסן אישי	↓
ילדים מתגוררים בחו"ל לעומת ילדים קרובים	↓
העסקה	↓

ג'וינט - אשל | הזדקנות מיטבית בעידן של 100 שנות חיים |

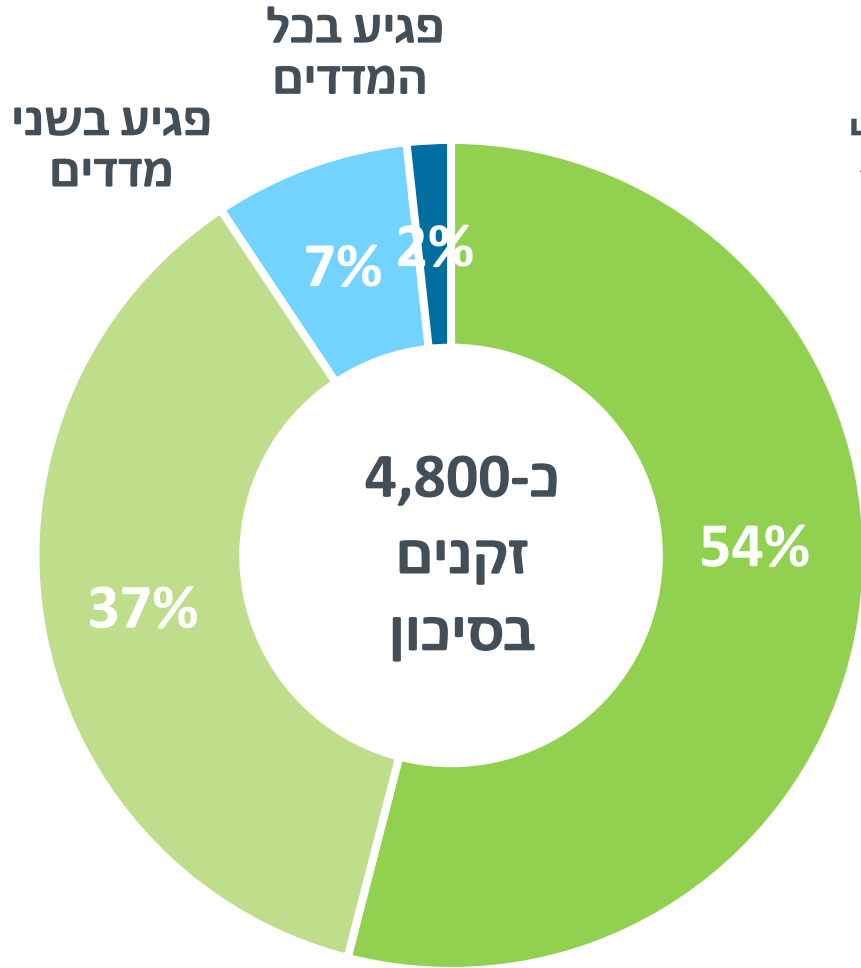
קבוצת סיכון מצב חברתי-רגשי (באחוזים)

יותר ממחצית מן הזקנים לא פגיעים בכלל

שלושה מדדי חוסן חברתי-רגשי:

- חוסן אישי
- בדידות
- תחושת ביטחון

לא פגיע בכלל

גורמים מנבאים – קבוצת סיכון במצב חברתי-רגשי

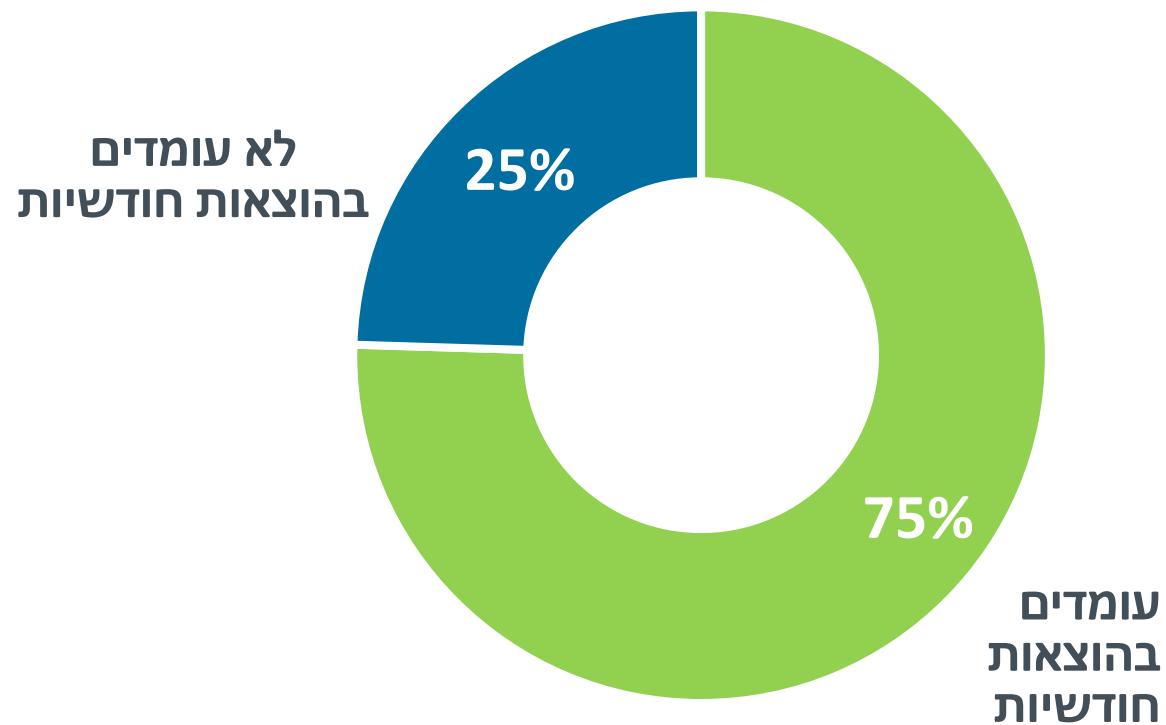
קורלציה לבדידות	גורמים מנבאים
↑	ילדים מתגוררים בחו"ל לעומת ילדים קרובים
↑	בריאות לא טובה
↑	דיכאון
↑	נפגעו בינונית-קלה בעקבות המלחמה
↑	מספר ילדים
↓	השכלה

קבוצת סיכון מצב כלכלי (באחוזים)

כ-13,300 זקנים לא מצליחים לעמוד בהוצאות החודשיות

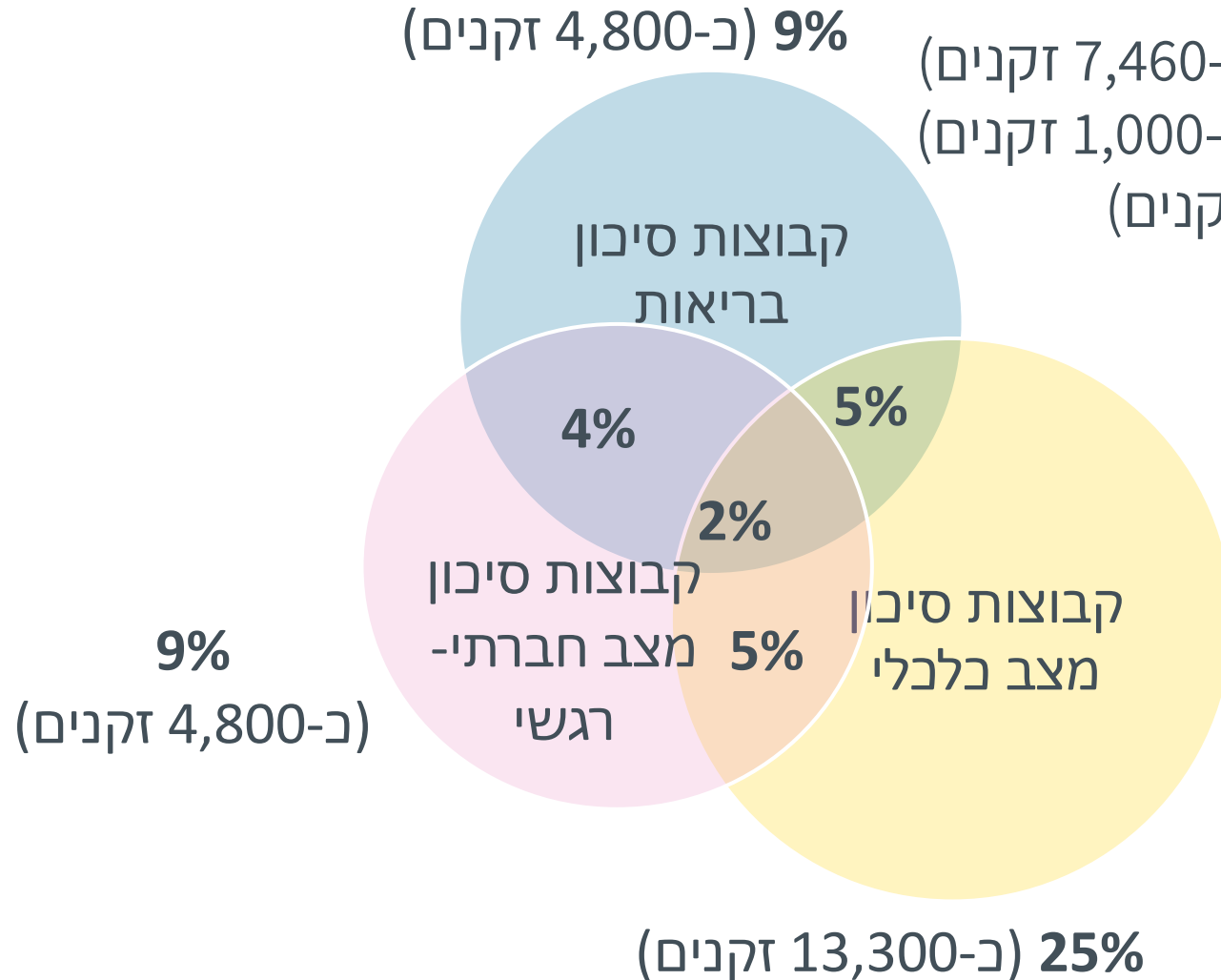
גורמים מנבאים - קבוצת סיכון מצב כלכלי

גורמים מנבאים	כיוון קורלציה למצב כלכלי
ילדים מתגוררים בחו"ל לעומת ילדים קרובים	↑
בריאות לא טובה	↑
אלמן לעומת נשוי	↑
מועסק	↑
IADL	↑

קבוצות סיכון – סיכום

זקנים "חזקים" – ללא פגיעות כלל

67% מן הזקנים לא פגיעים באף קטגוריה (כ-30,000 זקנים)

גורמים מנבאים	כיוון קורלציה
נשואים לעומת אלמנים	↑
השכלה גבוהה	↑

תובנות והמלצות: נתניה

- **25% נפגעו** בעקבות המלחמה (כ-13,500 זקנים)
- **1 מכל 3** זקנים נמצא **במצב סיכון** (בריאותי \ חברתי-רגשי \ כלכלי)
- כ-7,500 זקנים נמצאים בלפחות שני מצבי סיכון (מתוכם 1,000 ב-3)
- מי שיותר פגיע – סיכוי גבוה יותר להחמרה (לרוב נשים ובני +75)
- מדדים מנבאים מובילים – **אי-יכולת לכסות הוצאות חודשיות ובדידות**
- **בני משפחה הם גורם הסיוע המרכזי** (וכמעט בלעדי)
- **25% תלויים לחלוטין** ברשת התמיכה שלהם

ברמת
הזקן

- יש הרבה זקנים "חזקים" (57%) – חשוב למנף אותם (לדוגמה **תעסוקה או התנדבות**)
- **לחפש "מתחת לפנס" (קבוצות בסיכון מוכרות)** – בדגש על אי-יכולת לכסות הוצאות חודשיות
- לקדם מענים בתחומי **מיצוי זכויות וסיוע רגשי**
- **השקעה בבני משפחה** – כגורם מטפל ו\או מתווך
- **לחזק/לפתח גורמים נוספים** ברשת התמיכה של הזקן והנגשה של שירותים

ברמת
הרשות